

**HELSINGIN YLIOPISTO
METSÄTIETEIDEN LAITOS**

**HELSINGIN KAUPUNGIN LÄHIMETSIIEN HOITOTÖIDEN
HYVÄKSYTTÄVYYS**

Metsäekologian pro gradu -tutkielma
maatalous- ja metsätieteiden maisterin
tutkintoa varten

Helsingin yliopisto
Metsätieteiden laitos
Kesäkuu 2012
Antti Siuruainen

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution– Department Metsätieteiden laitos
Tekijä/Författare – Author Siuruainen, Antti Oskari		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Helsingin kaupungin lähimetsien hoitotöiden hyväksyttävyys		
Oppiaine / Läroämne – Subject Metsäekologia		
Työn laji/Arbetets art – Level Maisterin tutkielma	Aika/Datum – Month and year Kesäkuu 2012	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 60 + Liitteet
<p>Tiivistelmä/Referat – Abstract</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää asukaskyselynä Helsingin Laajasalossa, millaiset lähimetsät ovat asukkaille miellyttäviä? Lisäksi haluttiin selvittää, miten vastaajien taustatekijät vaikuttavat lähimetsien arvioimiseen ja kuinka paljon lähimetsiä käytetään, sekä mitkä ovat niiden tärkeimmät käyttömuodot? Tutkimuksella haluttiin myös selvittää, miten asukkaat suhtautuvat lähimetsissä tehtyihin hoitotöihin ja muuttuvatko lähimetsät hoidon jälkeen viihtyisämmiksi? Lisäksi haluttiin selvittää asukkaiden suhtautumista linjauksiin ja aluesuunnitelmaan.</p> <p>Tutkimus tuo lisätietoa Helsingin rakennusviraston vastuulla olevaa lähimetsien hoitoa varten ja se toteutettiin postikyselytutkimuksena. Otos poimittiin Helsingin kaupungin tietokeskuksen rekisteristä ja perusjoukon muodostivat 1000 valitun talouden vanhimmat henkilöt. Vastausprosentti kyselyssä oli 42 %, jota voidaan pitää hyvänä verrattuna vastaaviin aiempiin tutkimuksiin Helsingin alueella. Aineiston tilastollisessa analyysissä käytettiin ristiintaulukointia, x²- ja t-testiä.</p> <p>Tulosten perusteella suurin osa Laajasalon länsiosan asukkaista on myönteisiä Helsingin kaupungin rakennusviraston toteuttamille luonnonhoitotöille. Selvä enemmistö asukkaista koki myönteiseksi ne muutokset, joita lähimetsissä tapahtui metsänhoidon jälkeen. Selkeä enemmistö vastaajista piti hoitotöiden toteutusta ja lopputulosta hyvänä tai erinomaisena. Toisaalta tulosten perusteella on myös havaittavissa, että osa vastaajista koki lähimetsät hoitotoimien jälkeen liian avoimina, meluisina tai luontoarvoiltaan köyhtyneenä. Suurin yksittäinen puute aluesuunnitteluprosessissa, luonnonhoitotöiden suunnittelussa ja toteutuksessa oli tiedotus. Huomattava osa asukkaista ei tiennyt aluesuunnitelmasta, johon luonnonhoitotyöt perustuvat. Lisäksi huomattava osa asukkaista koki, että hoitotyöt käynnistyivät yllättäen ja ilman tiedottamista. Lisäksi osa vastanneista ei osannut vastata luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin seikkoihin.</p> <p>Johtopäätöksenä on, että rakennusviraston yleiset pääperiaatteet, luonnonhoidosta ja luonnon monimuotoisuuden kunnioittamisesta (mm. luonnonhoidon linjaus) eivät ole tarpeeksi selkeitä ja yleistajuisia keskimääräiselle helsinkiläiselle. Tämä tutkimus vahvistaa aikaisempien vastaavien tutkimusten tuloksia siitä, että asukkaissa on havaittavissa selkeää ryhmittäisyyttä, kuten ikä ja koulutus suhteessa lähimetsiin ja niiden hoitoon. Nämä ryhmät pitäisi jatkossa huomioida selkeämmin koko suunnitteluprosessin aikana, aina aluesuunnittelusta maastotiedottamiseen asti.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Lähimetsä, Hoitotyöt, Maisemapreferenssit, Arvokäsitykset		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopisto, Viikin tiedekirjasto, Metsäekologian laitoksen käsikirjasto		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information Ohjaajat: Pasi Puttonen, Heimo Karppinen ja Tiina Saukkonen		

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Faculty of Agriculture and Forestry		Laitos/Institution– Department Department of Forest Sciences
Tekijä/Författare – Author Siuruainen, Antti Oskari		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Acceptability of Helsinki's urban forest management		
Oppiaine /Läroämne – Subject Forest ecology		
Työn laji/Arbetets art – Level Master's thesis	Aika/Datum – Month and year June 2012	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 60 + Appendix
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>Purpose of this study was to examine the residents' survey, what kind of relationship with residents and their urban forest might have and what attitude they may have when facing the urban forest management. The study serves the Helsinki department of public works, who can thus be valuable information for the above-mentioned lack of knowledge in the data. The study was conducted as a quantitative survey.</p> <p>The sample was selected on the Helsinki Urban Facts and the register of the population consisted of 1000 persons selected the elders of the economy. The response rate was 42, which can be regarded as a good result in comparison with earlier similar studies in the Helsinki area. In order the complete this study in were used in statistical analysis cross tabulation, x2-and t-test.</p> <p>Results of this research was that the majority of the Laajasalo's population is clearly positive on the Helsinki City Public Works carried out by the forest management. In addition, the results can be concluded that a clear majority of residents felt positive the changes that took place in nearby forests after forest management. A clear majority of respondents considered treatment works and the implementation of the outcome of good or excellent. On the other hand the results shows that there is a problem in the design process, the nature management works planning and implementation of the information. However significant number of residents were not know the area planning, which are based on forest management, and in addition a significant proportion of residents felt that the treatment works began suddenly and without any information. That it may draw the conclusion that the area planning process, information is not sufficient, and people do not, it may well affect the very moment when the decisions of their local forest conditions to be made. In addition, based on the results is also noticeable that a significant number of respondents felt that local forest management activities being too open, noisy or impoverished nature value. In addition, a significant number of respondents did not know how to respond to biodiversity and important information. This can draw a clear conclusion that the general principles of Public Works, in the care and respect for nature may not have sufficiently clear for the general public, and the average inhabitants. This study confirms previous similar studies, the results of the residents has been seen in grouping in relation to the urban woodlands and their management. The conclusion here is that these groups should be taken into account in the future more clearly throughout the design process, from regional planning information until the off-road information.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Survey, Urban forest, Landscape-preferences		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Viikki Science Library		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information Supervisor: Pasi Puttonen, Heimo Karppinen ja Tiina Saukkonen		

Sisältö

1 JOHDANTO	1
1.1 Työn tausta	1
1.2 Maisema ja maisemapreferenssit	2
1.3 Asukkaiden metsäsuhteeseen vaikuttavat taustatekijät	7
1.4 Työn tavoitteet	7
2 HELSINGIN KAUPUNGIN LUONNONHOITO	10
2.1 Luonnonhoidon periaatteet	10
2.2 Helsingin kaupungin käyttämät viheralueiden hoitoluokat	12
2.3 Helsingin kaupungin hakkuutapojen ja menetelmien yleisperiaatteet	13
2.4 Laajasalon länsiosan suunnittelualue	15
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	18
3.1 Aineiston hankinta	18
3.2 Menetelmät	19
3.2.1 Kysymyslomake ja sen laadinta	19
3.2.2 Aineiston laskenta ja analyysit	20
3.3 Aineiston kuvaus ja edustavuus	21
3.4 Katotutkimus	23
3.5 Tulosten raportointi	24
4 TULOKSET	26
4.1 Suhtautuminen luonnonhoidon linjaukseen, aluesuunnitteluun ja hakkuutapoihin	26
4.1.1 Luonnonhoidon linjaus	26
4.1.2 Aluesuunnitelma ja siihen osallistuminen	28
4.1.3 Lähimetsän hoidon luonne	28
4.2 Suhde lähimetsään	29
4.2.1 Etäisyys lähimetsään	29
4.2.2 Vastaajien ulkoiluaktiivisuus	30
4.2.3 Syy ulkoiluun lähimetsässä	30
4.2.4 Mieleinen lähimetsä	31
4.2.5 Lähimetsien hoidon tarpeellisuus	32
4.2.6 Havainnot kuolleista ja heikentyneistä puista	34
4.2.7 Toimenpiteet kuolleille ja heikentyneille puille	35
4.3 Mielpide hoitotoista	36
4.3.1 Työmaan toteutus	36
4.3.2 Tyytyväisyys hoitotyön lopputulokseen	38
4.3.3 Hoitotöiden vaikutus luonnon monimuotoisuuteen	40
4.3.4 Asukkaiden antama arvosana hoitotöiden onnistumisesta	41
5 TULOSTEN TARKASTELU	43
5.1 Tutkimusmenetelmän arviointi	43
5.2 Maisemapreferenssien näkyminen tuloksissa	44
5.3 Suhde lähimetsään ja hoitotoimenpiteisiin	45
5.4 Taustamuuttujien vaikutus lähimetsäsuhteeseen ja hoitotöihin suhtautumiseen	49

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	56
7 KIRJALLISUUSVIITTEET JA MUUT LÄHTEET	58
LIITTEET	61

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta

Suurin osa suomalaisista asuu nykyisin kaupunkimaisessa ympäristössä. Vaikka suomalaisissa kaupungeissa on eurooppalaisen mittapuun mukaan melko runsaasti viheralueita, kohdistuu suurimpien kasvukeskusten luontoalueisiin kasvavia maankäytön muutospaineita (Tyrväinen ym. 2005b). Lisäksi pääkaupunkiseudun viheralueiden käyttöpaine kasvaa koko ajan asukasmäärän lisääntyessä ja viheralueiden pinta-alan pienentyessä. Taajamien viheralueiden lähimetsillä on todettu olevan asukkailleen monenlaisia arvoja, osa arvostaa mahdollisimman luonnontilaisia hoitamattomia lähimetsiä ja osa asukkaista kokee ainoastaan hyvin hoidetun lähimetsän viihtyisäksi. Lisäksi lähimetsien arvokäsitteissä on erittäin paljon vaihtelua asukkaasta ja asuinpaikasta riippuen. Asukkaiden erilaisiin arvostuksiin vaikuttavat muun muassa ikä, sukupuoli, koulutus, asumismuoto, perhetilanne ja harrastukset (Tyrväinen 2005). Lisäksi luonnon monimuotoisuuden arvostus on kasvanut taloudellisen ja sosiaalisen painoarvon kustannuksella varsinkin pääkaupunkiseudun metsissä.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on saatu selville, että asukkaat pitävät hoidetuista taajamametsistä, mutta hoidosta ei saisi jäädä pysyviä jälkiä (Tyrväinen ym. 2003). Sosiaaliset ja esteettiset arvot ovat tärkeimpiä arvoja taajamametsissä ja asukkaiden toiminta ja mieltymykset liittyvät juuri näihin arvoihin. Colesin ja Cesarion (2001) mukaan se, miten ihminen kokee oman lähimetsänsä, on riippuvainen kolmesta perustekijästä. Näistä ensimmäinen on metsikön sijainti ja saavutettavuus. Lähimetsän tulisi olla noin viiden minuutin matkan päässä kotoa, jotta sen käyttö olisi mielekästä ja toimivaa. Toinen tekijä on kokemuksen laatu eli tuottaako lähimetsä mielihyvää käyttäjälleen. Kolmas seikka ovat lähimetsien tuottamat toimintamahdollisuudet. Viheralueiden sosiaalisia arvoja ovat esimerkiksi metsän tuntu, tilan tuntu, hiljaisuus ja mahdollisuus erilasiin aktiviteetteihin ja ajanviettoon. Esteettisiä arvoja ovat esimerkiksi maiseman kauneus, vuodenaikojen vaihtelun ja luonnon kokeminen. (Tyrväinen 2005)

Taajamametsät toimivat virkistys- ja leikkipaikkoina ja ne tuottavat luontokokemuksia ja viihtyisää ja vaihtelevaa kaupunkimaisemaa. Kaavoitus- ja viheraluesuunnittelussa tuleekin lisätä asukkaiden toiveita ja tarpeita huomioivaa tiedon käyttöä. Näitä asukkaiden kokemia sosiaalisia ja esteettisiä arvoja viheralueilla voidaan tutkia erilaisilla kyselyillä, jossa asukas voi kertoa, minkälaisilla viheralueilla hän kokee viihtyvänsä. Kysymykset voivat koskea esimerkiksi rauhaa, hiljaisuutta, kaunista maisemaa, metsäntuntua, sekä tilan- ja vapauden tuntua (Tyrväinen & Mäkinen 2006). Pääkaupunkiseudulla asukkaiden arvoja ja asenteita lähimetsiinsä on tutkittu jonkin verran muun muassa Tyrväisen ym. (2003), Tyrväisen ym. (2005a), Tyrväisen ym. (2005b), Pelkosen ja Tyrväisen (2005) ja Tyrväisen ja Mäkisen (2006) tutkimuksissa. Näissä tutkimuksissa on kartoitettu viheralueilla koettuja arvoja ja viheralueilla olevia ihmisten mielipaikkoja. Tutkimuksissa on saatu muun muassa selville, että asukkaat arvostavat lähimetsissään eniten rauhaa, hiljaisuutta, metsän tuntua ja luonnonmukaisia alueita kuten metsiä, kallioita ja ranta-alueita.

Jyväskylän kaupunki on selvittänyt Partasen (2007) ja Tolppasen (2009) kyselytutkimuksien avulla kahdessa kaupunginosassa, miten asukkaat suhtautuvat lähimetsien hoitotoimenpiteisiin. Lisäksi Helsingin kaupunki on tutkinut oppilastyönä tehdyillä maastokyselyillä muun muassa Seurasaarella, Keskuspuistoissa ja Laajasalossa viheraluearvoja ja siellä tehtyjä luonnonhoitotyitä. Aikaisemmat tutkimukset Helsingin alueella ovat painottuneet enemmän yleisiin arvoihin ja mielipaikkoihin, eikä varsinaista lähimetsien hoitotoimenpiteitä koskevaa mielipidekyselyä ole aiemmin tehty. Lähimetsiin liittyvien arvojen lisäksi tämä tutkimus keskittyy hyvän lähimetsän määrittelyn tutkimiseen ja suhtautumiseen lähimetsien hoitotoimiin. Tässä tutkimuksessa pyritään saamaan ensimmäistä kertaa suunnittelualueen mittakaavassa tietoa siitä, miten lähiasukkaat suhtautuvat yleisesti hoitotöihin ja miten he kokevat lähimetsissään tehdyt luonnonhoitotyöt.

1.2 Maisema ja maisemapreferenssit

Maisemalla on lukuisia määritelmiä riippuen miltä kannalta asiaa tarkastelee. Ekologiselta kannalta maisema määritellään ekologisten ja abioottisten tekijöiden toiminnalliseksi prosessiksi ja verkostoksi. Maisemasuunnittelun kannalta maisema määritellään geomorfologisen, ekologisen sekä kulttuurihistoriallisen kehityksen

tuloksena syntyneeksi fyysiseksi kokonaisuudeksi. Maisema-arkkitehtuuri mieltää maiseman osaksi ympäristöä, jonka kanssa olemme tekemisissä tiettyä ajankohtana. Maantieteessä maisema on havaittu osa maanpintaa. Psykologiassa maisema on kokemuksellinen ympäristö, joka havaitaan eri aistien sekä kognitiivisten ja tunneprosessien kautta. (Karjalainen 2011)

Maisemapreferensseillä eli maisema-arvostuksilla tarkoitetaan sitä, että pitää jostakin maisemasta enemmän kuin jonkin muun tyyppisestä maisemasta. Se on tärkeä tekijä, kun tutkitaan erityyppisten lähimetsien merkitystä asukkaille. Maisemapreferenssien taustalla olevat teoriat ja historiallis-kulttuuriset tekijät on tiedostettava ennen kuin on mahdollista tutkia mielekkäästi asukkaiden suhtautumista lähimetsiin ja niiden hoitoon. (Karjalainen 2011)

Tutkimusten mukaan ihmiset pitävät metsikön rakennetta tärkeämpänä kuin yksittäisiä elementtejä. Lisäksi avarat ja väljät metsiköt, jossa on väljä aluskasvillisuus, ovat pidetyimpiä. Edelleen on tutkittu, että eri maisematyyppien vaihtelu on tärkeää ajan ja paikan tajun kannalta. Myös vaihtumiskohta on tärkeä. Lisäksi ihmiset arvostavat luonnonmetsän tuntua ja ihmisen vaikutukset metsään koetaan negatiivisena (Karjalainen 2011)

Ulkoilumetsien ja lähimetsien preferenssejä koskevien tutkimusten mukaan maisemasta pitämiseen vaikuttavat muun muassa erilaisten metsien vuorottelu, puuston vaihtelu metsikön sisässä, puuston korkeus, eri puu- ja kasvilajit sekä kulkumahdollisuudet metsikössä. Näiden tutkimusten tuloksia pitäisikin hyödyntää enemmän ulkoilu- ja taajametsien suunnittelussa ja hoidossa. (Karjalainen 2011)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) *information model-teoria* on yksi käytetyimmistä maisemapreferenssien kuvaajista. Sen mukaan ihmisen maisemapreferenssejä ohjaavat maiseman monimuotoisuus, salaperäisyys, yhtenäisyys, johdonmukaisuus sekä selkeys. Kyseisen teorian mukaan maisemapreferenssit pohjautuvat siihen, että ihmisellä on tarve toimia tehokkaasti luonnonympäristössä ja ympäristön vaihtelu tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia tutkia ympäristöään ja myös sitä, mitä rajoituksia vaihtelu aiheuttaa ihmisen toiminnalle samassa ympäristössä. Toiminnallisuus riippuu kahdesta ihmisen perustarpeesta, jotka ovat ympäristön ymmärtäminen ja sen

tutkiminen. Ympäristön ymmärtämien on hyvin pitkälle sitä, että ihminen rakentaa mielikuvissaan ympäristön sellaiseksi, että hän voi kokea luonnon ymmärrettävästi ja selkeästi ilman, että hän eksyy siellä liikkueessaan. Ympäristön tutkiminen edellyttää taas sitä, että ympäristö edistää ja ylläpitää henkilön kiinnostusta ja tarjoaa uutta tietoa. (Karjalainen 2006)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) ja Kaplanin ym. (1998) mukaan johdonmukaisuus ja selkeys ovat tärkeitä maiseman ymmärtämisessä ja ne tarjoavat samalla tietoa, joka voi auttaa ihmistä ymmärtämään ympäristöään. Ihmiset ymmärtävät yleensä helpommin ympäristöä, jossa on erilaisia rakenteita ja vaihtelevuutta. Ympäristön monimutkaisuus ja salaperäisyys tarjoavat ihmisille mahdollisuuden tutkia ja tutustua ympäristöönsä. Monimutkaisuus ja salaperäisyys antavat mahdollisuuden tutkia olisiko erilaisten vaihtelevien ympäristöelementtien takana vielä enemmän nähtävää. Siten hyvä ympäristö sisältää runsaasti nähtävää, mutta selkeässä ja yhtenäisessä muodossa. (Karjalainen 2006)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) ja Kaplanin ym. (1998) mukaan johdonmukaisuus tarkoittaa sitä, että eri maiseman osat sopivat yhteen. Johdonmukaisuus antaa näin tunteen järjestyksestä ja auttaa ohjaamaan huomiota. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtenäinen maisema on helppo järjestää ja rakentaa ihmisen mielessä. Johdonmukaisuutta voidaan parantaa toistamalla joitain samoja tekstuureja maisemassa ja yhdistämällä joissain kohti niihin myös vaihtelevuutta. Johdonmukainen ympäristö voi joko olla selvä ja yksinkertainen tai se voi olla rikas ja jäsenneilty. Toisin sanoen maisema voi olla samaan aikaan monimutkainen ja johdonmukainen. (Karjalainen 2006)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) ja Kaplanin ym. (1998) mukaan selkeä ympäristö on helppo ymmärtää ja muistaa. Se on hyvin jäsenneilty ja siellä on erottuvia tekijöitä, kuten maamerkkejä ja muita tunnistettavia kohteita. Selkeässä ympäristössä on muistettavia rakenteita, jotka auttavat ihmistä liikkumaan siellä ja ihminen voi tuntea liikkuvansa siellä ja löytävänsä milloin tahansa takaisin. (Karjalainen 2006)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) ja Kaplanin ym. (1998) kirjoittavat salaperäisyyden tekevän ympäristöstä houkuttelevan. Salaperäisyys on ikään kuin lupaus siitä, että

kun menee syvemmälle metsään, siellä on välittömästi enemmän mielenkiintoista nähtävää ja uutta opittavaa. Salaperäisyyttä voidaan tehostaa esimerkiksi jättämällä kasvillisuutta peittämään maisemaa tai avaamalla maisemaa hiukan kauemmas. (Karjalainen 2006)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) ja Kaplanin ym. (1998) selittävät monimuotoisuuden olevan maiseman sisäistä vaihtelua. Monimuotoinen maisema sisältää paljon informaatiota ja siinä on paljon visuaalisia elementtejä ja mahdollisuuksia erilaiseen toimintaan. Monimuotoisuus kertoo siitä kuinka paljon maisemassa on katsottavaa. (Karjalainen 2006)

Kaplanin ja Kaplanin (1989) ja Kaplanin ym. (1998) mukaan information model-teoria olettaa, että sekä maiseman sisältö, että ihmisten mielissä tapahtuvat kognitiiviset prosessit vaikuttavat maisemamieltyyksiin. Se, missä johdonmukaisuus ja monimuotoisuus tuottavat tietoa välittömästi, selkeyttä ja salaperäisyyttä pitää päätellä ja ennustaa. Johdonmukaisuus ja monimuotoisuus perustuvat kaksiulotteiseen tasoon, joka edustaa kuvan pintaa. (Karjalainen 2006)

Teorian testaukset osoittavat, että malli ei toimi sellaisenaan. Kaikki muuttujat eivät näytä olevan yhtä tärkeitä ennustajia mieltymyksissä. Lisäksi kulttuurisia ja kaupunkikulttuurisia eroja ei ole integroitu teoriaan, vaikka Kaplan ja Kaplan (1989) osoittavat, että käsitykset ja mieltymykset luonnon ympäristöistä eivät ole universaaleja, vaan että jotkut erot johtuvat yleisestä tiedosta, asiantuntemuksesta ja vaihtelusta eri kulttuurien, etnisen tai osa-kulttuurien välillä. Kaplan ja Kaplan (1989) jättävät huomiotta nämä erilaisuudet väittämällä, että huolimatta eroista taustatekijöissä, tarve ymmärtää ja tutkia ympäristöään on melko yleinen. Lisäksi tietynlaisilla ympäristötekijöillä on vahva rooli siinä, miten ymmärtää ympäristöään, kun tutkii sitä. (Karjalainen 2006)

Information-model-teorian pohja on vakaa ja se tarjoaa hyvät perusteet valita siihen muuttujia. Eri ihmiset voivat tulkita näitä muuttujia eri tavoin, ja sisältö kussakin muuttujassa voi vaihdella riippuen maiseman tyypistä. Useimmat tutkimukset ovat pitäneet muuttujat sellaisinaan, eli niissä ei ole yritetty operationalisoida niitä sopivammiksi. Kaplan ym. (1989) selittävät, että information-model-teorian koskee

tilaa, eikä siinä niinkään keskitytä tiettyihin fyysisen ympäristön elementteihin. He huomauttavat myös, että muuttujien teoriaa sovelletaan monenlaisessa ympäristöissä ja tilanteissa (Kaplan & Kaplan 1987). Jos muuttujille annetaan liikaa yksityiskohtaista sisältöä, teoria saattaa silloin menettää jotakin sen yleistävyydestä.

Ulrichin (1983) *psykologis-evolutiivisen-teorian* mukaan ensimmäiset ihmisen reaktiot perustuvat tunteeseen, johon taas vaikuttavat tunnistaminen ja muistot. Tämän teorian mukaan maisemassa pitää olla sellaisia piirteitä, jotka auttavat katselijaa kiinnittämään huomion siihen. Tällaisia piirteitä ovat muun muassa maiseman visuaalinen monimuotoisuus, syvyys, salaperäisyys ja uhkaavuuden puuttuminen. Teoria olettaa myös, että ihmiset ovat edelleen fysiologisesti sopeutuneet luonnonympäristöihin ja ihmisillä on biologisesti kehittynyt valmius saada elpymisvasteita luonnossa. Tämän teorian heikkouksia ovat muun muassa kulttuuristen tekijöiden sivuuttaminen ja se, että muuttajat ovat eritasoisia, eikä niiden valinnalla ole vankkoja teoreettisia perusteita. (Karjalainen 2011) Lisäksi Ulrichin (1983) mukaan pidetty ympäristö on visuaalisesti monitahoinen, mutta siinä on samalla järjestystä, jonne voi kohdistaa katseensa. Näkymässä on syvyyttä, tasaisuutta ja samaan aikaan siellä voi kulkea. (Kangas & Kokko 2001)

Appletonin (1975) *prospect-refugee-teorian* mukaan ihmisen tuli voida olla evoluution alkuvaiheessa piilossa, mutta samalla myös nähdä laajalle alueelle. Tämän teorian mukaan, ihmiset siis pitävät vaihtelevasta maisemasta, jossa on vuoroin näkymää ja vuoroin tiheikköjä (Karjalainen 2011). Teoria siis toisin sanoen olettaa edelleen, että maisema-arvostukset perustuvat kaukaisista ajoista tulleetseen luonnonvalintaan, jossa esimerkiksi ihmisen alkukotina pidetyllä savanneilla suuret puut tarjosivat suojaa vihollisilta, mutta jossa taas toisaalta näki kauas puistomaisen ympäristön ansiosta (Karjalainen 2001).

1.3 Asukkaiden metsäsuhteeseen vaikuttavat taustatekijät

Kaupunkiympäristön saavutettavuus ja laatu on tärkeä ihmisten hyvinvoinnille. Kaupunkimetsät ovat virkistys- ja leikkipaikkoja, ja ne tuottavat luontokokemuksia ja viihtyisää kaupunkimaisemaa. Vaikka viheralueita voi olla asukasta kohden määrällisesti riittävästi, alueiden jakaminen kaavoituksessa pieniin osiin vähentää niiden maisema- ja virkistysarvoja (Tyrväinen & Mäkinen 2006). Heidän mukaansa erilaisia viherympäristöjä tulee kaavoittaessa pohtia myös kaupunkiekologian, kulttuuriarvojen ja yhdyskuntarakentamisen näkökulmista. Kaupunkiympäristöjen kehittämisessä asukastieto on yksi tärkeä näkökulma, joka tulisi nostaa asiantuntija-arviointien rinnalle.

Ympäristöä, kuten viheralueiden laatua ja määrää, arvioidaan omien kokemusten ja mieltymysten perusteella. Alueilla ja kohteilla on jokaiselle oma henkilökohtainen merkityksensä. (Lewin 1966) Toisaalta taustatekijät, kuten sukupuoli, ikä, koulutus ja tulot sekä kulttuuriset tekijät vaikuttavat ympäristön arvostuksiin ja kokemiseen (Cooper 1976). Vaikka ympäristöön liittyvissä mieltymyksissä ja kokemuksissa onkin havaittavissa yksilöllistä vaihtelua, voidaan näitä kokemuksia käsitellä yhteisöllisesti yleistettyjen tyypittelyjen kautta. Kaupunkiympäristön kokemista on tutkittu jonkin verran. On esitetty, että kaupunkilaisia voitaisiin jaotella luontoon ja kaupunkiin liittyvien arvojen perusteella esimerkiksi ”luonto- ja keskustaurbaaneihin”. Aidot urbaanit arvostavat asumisessaan keskustan läheisyyttä ja kokevat kaupunkialueet vetovoimaisena, eikä luonto suuremmin kiinnosta heitä. Aidot luontoihmiset arvostavat sen sijaan enemmän rauhaa ja luonnonläheisyyttä. (Soininvaara 1996, Tyrväinen 2003)

1.4 Työn tavoitteet

Työn tavoitteena on tutkia lähimetsien arvoja ja merkityksiä asukkaiden näkökulmasta sekä asukkaiden suhtautumista lähimetsien hoitoon. Tutkimusalueeksi valittiin Helsingin kaupungin Laajasalon länsiosan aluesuunnitelma-alue, jossa on tehty aluesuunnitelman mukaisia luonnonhoitotöitä kesäkuusta 2011 lähtien. Työt saatiin päätökseen marraskuun loppuun 2011 mennessä. Hoitotyöt olivat pääosin yksittäisten puiden poistoa, harvennuksia ja alusvesakon hoitoa.

Tutkimuksen pääkysymyksiä ovat:

1. Millaiset lähimetsät ovat asukkaille miellyttäviä?
2. Miten vastaajien taustatekijät vaikuttavat lähimetsien ominaisuuksien arvioimiseen?
3. Kuinka paljon lähimetsiä käytetään ja mitkä ovat niiden tärkeimmät käyttömuodot?
4. Miten asukkaat suhtautuvat lähimetsissä tehtyihin hoitotoihin?
5. Muuttuvatko lähimetsät hoidon jälkeen viihtyisämmiksi?
6. Miten asukkaiden arviot ovat linjassa Helsingin kaupungin luonnonhoidon kanssa?
7. Ovatko asukkaat tietoisia aluesuunnitelmasta ja osallistuivatko he sen laadintaan?

Tämän tutkimuksen päähypoteesina on, että asukkaat pitävät keskimäärin enemmän hoidetusta lähimetsästä kuin hoitamattomasta. Päähypoteesia seuraavana Johdannaishypoteesina on, että enemmistö lähiasukkaista kannattaa lähimetsissään tehtäviä hoitotoita. Näitä hypoteeseja tukevat aikaisemmat tutkimukset lähimetsistä ja niiden hoidosta, kuten esimerkiksi Jyväskylässä tehdyt Partasen (2007) ja Tolppasen (2009, 2010) vastaavat tutkimukset sekä mm. Tyrväisen (2005) ja Tyrväisen ym. (2003, 2005a, 2005b, 2006) useat lähimetsää koskevat tutkimukset

Lisäksi tutkimuksen aineistolla pyritään testaamaan käytännössä Kaplanin ja Kaplanin information model-teoriaa taajamametsien hoidon näkökulmasta eli miten tämän teorian väitteet pitävät tämän kyselyn aineiston perusteella paikkaansa. Teoriaa testattiin kognitiivisesti eli vastaajia pyydettiin arvioimaan lähimetsän luonnetta kokemuksellisilla tai abstrakteilla käsitteillä. Teorian yhtä perusoletusta eli monimuotoisuutta ja yhtenäisyyttä voidaan tarkastella erityyppisten metsien vaihtelulla ja useita puulajeja ja erikokoisia puita sisältävien metsiköiden vaihtelulla. Teorian mukaan maisemassa ei saisi olla liikaa kaoottista vaihtelua, vaan sen pitäisi olla helposti jäsentyvää. Lisäksi teorian toista osaa eli maiseman selkeyttä, voidaan tarkastella muun muassa erilaisten maamerkkien, kuten kalliomuodostelmien, vesistöjen ja erikoismuotoisten puiden kautta. Myös teorian olettamaa maiseman salaperäisyyttä voidaan tarkastella mm. puuryhmän tai -ryhmien takana mahdollisesti luvassa olevan maiseman kautta eli onko metsässä sellaisia näkymiä, jotka houkuttelevat kulkemaan metsän sisään. (Karjalainen 2011) Näitä teorian eri pääkohtien paikkansa pitävyyttä testattiin tässä tutkimuksessa kysymyssarjoilla (ks. liite).

Lisäksi tällä tutkimuksella etsitään tietoa siihen, löytyykö asukkaista ryhmittäistä suhtautumista arvokäsitteisiin. Jos ryhmittäisyyttä löytyy, selvitetään miten ryhmät suhtautuvat lähimetsien hoitoon.

Tutkimus palvelee Helsingin kaupungin rakennusviraston kaupunkimetsien hoidon suunnittelua ja tuloksista on apua myös muille taajamametsien parissa työskenteleville organisaatioille.

2 HELSINGIN KAUPUNGIN LUONNONHOITO

2.1 Luonnonhoidon periaatteet

Taajametsien hoito poikkeaa monin tavoin metsätaloudellisesta metsänhoidosta jo lähtökohdiltaan, koska taajamametsien hoidon tavoitteena on tuottaa viihtyisää ja turvallista lähi- ja kaukomaisemia sekä kulttuurimaisemia. Lisäksi taajamametsien hoidolla pyritään parantamaan metsien elinvoimaisuutta ja kestävyyttä, parantamaan puulajisuhteita, edistämään puuston kerroksellisuutta ja ylläpitämään ja lisäämään luonnon monimuotoisuutta muun muassa lahoppuun jättämisellä ja arvokkaiden luontokohteiden ominaispiirteiden korostamisella.

Helsingin kaupunki omistaa rajojensa sisällä noin 4800 hehtaaria metsää. Nämä metsät ovat pääosin pieniä erillisiä metsäalueita kaupunkirakenteen sisällä, mutta metsiin kuuluu myös suurempia yhtenäisiä alueita kuten esimerkiksi Keskuspuisto, Kivikon metsäalue ja Meri-Rastilan puisto. Näiden metsien hoito perustuu jokaiseen kaupunginosaan tehtävään aluesuunnitelmaan, jossa tarkastellaan kaikkien yleisten alueiden, kuten katujen ja rakennettujen puistojen nykytilan ja kehittämistarpeiden lisäksi myös metsäalueita. Aluesuunnitteluprosessissa kyseisen kaupunginosan metsät inventoidaan ja samassa yhteydessä tehdään alustava hoitoehdotus niille kuvioille, jossa katsotaan olevan sille tarvetta. Inventoinnin jälkeen tehdään alustava luonnonhoitosuunnitelma, jota esitellään asukkaille ja sidosryhmille muun muassa asukasilloissa ja työryhmissä. Tänä aikana asukkailla ja sidosryhmillä on mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmaan.

Helsingin kaupungin luonnonhoitoa ohjaa luonnonhoidon linjaus, joka kattaa kaikki Helsingin omistuksessa olevat luonnonmukaiset viheralueet (Luonnonhoidon linjaus 2010). Linjauksen tavoitteet on hyväksytty kaupunginhallituksessa 8.2.2010 ja itse linjaus yleisten töiden lautakunnassa 18.10.2011. Linjauksen valmistelussa on ollut mukana suuri joukko sidosryhmiä, kuten asukasyhdistyksiä sekä luonto- ja ulkoilujärjestöjä sekä kaupungin hallintokuntia. Luonnonhoidon linjaus ohjaa rakennusviraston vastuulla olevien Helsingin luonnonmukaisten viheralueiden suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa. Linjaus koskee metsiä, niittyjä, kallioalueita, rantoja, kosteikkoja, pienvesiä, soita ja muita luonnonalueita, luonnonsuojelualueita

sekä maatalousalueita. Linjaus konkretisoituu kaupunkialueella rakennusviraston laatimissa aluesuunnitelmissa, joissa määritellään luonnonhoidon tavoitteet kymmeneksi vuodeksi (Luonnonhoidon linjaus 2010). Kaupunki on sitoutunut hoitamaan luontoalueitansa seuraavien tavoitteiden mukaan:

1. Asuinympäristöt ovat viihtyisiä, kestäviä ja turvallisia, ja ne lisäävät asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia.
2. Ulkoiluympäristö on toimiva ja elämyksellinen.
3. Luonnonympäristön maisemakuva on korkealaatuinen ja omaleimainen.
4. Luonnon monimuotoisuus on otettu huomioon.
5. Metsäiset viheralueet ovat elinvoimaisia ja kestäviä ja niiden olemassaolo turvataan myös tulevaisuudessa.
6. Niityt, pellot, pienvedet, rannat sekä saaristo ovat monimuotoisia.
7. Liikenneväylien ympäristöjä hoidetaan huomioiden sekä suoja- että maisemavaikutukset.

Lisäksi kaupunginhallituksen erillisellä päätöksellä perustettiin vuonna 2010 ns. luonnonhoidon työryhmä, jossa on edustettuna rakennusvirasto, ympäristökeskus, liikuntavirasto, Helsingin yliopisto ja kolme luonnonsuojelujärjestöä. Jokainen valmisteilla oleva aluesuunnitelma tuodaan työryhmän käsittelyyn ja kommentoitavaksi järjestöille. Menettelyyn on päädytty muun muassa sen takia, että kaupungin metsänhoitoa on kritisoitu voimakkaasti luonnonsuojelujärjestöjen taholta. Tällä menettelyllä luonnonsuojelujärjestöt pääsevät vaikuttamaan suoraan luonnonhoidon suunnitteluun ja on ollut nähtävissä, että tämä on vähentänyt tiedotusvälineissä olevaa yleistä kritiikkiä kaupungin metsien hoitoa kohtaan.

Luonnonhoidon linjauksen lisäksi Helsingin kaupungin metsien käyttöä ja hoitoa ohjaa Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2008–2017, jossa Helsingin kaupunki on sitoutunut seuraaviin tavoitteisiin (Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2008):

1. Ekologinen verkosto ja siihen sisältyvät arvokkaan luonnon ydinalueet turvataan sekä Helsingissä että koko pääkaupunkiseudulla.
2. Helsingin vakiintuneen eliölajiston säilyminen turvataan.
3. Metsien ja soiden luontaiset piirteet sekä luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät kasvuun ja eloperäisen aineksen hajotustoimintaan liittyvät prosessit turvataan.
4. Kulttuuriympäristöjen monimuotoisuus turvataan.
5. Vesialueiden hyvä luonnontila turvataan.
6. Edistetään ympäristövastuullisuutta.

Luonnonhoidon linjaus ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma eli LUMO-ohjelma ovat molemmat vaikuttaneet kaupungin metsien hoitoon. Niissä on rajoituksia uudisaukkojen koolle ja lisäksi ne ovat vaikuttaneet metsien hoidon periaatteisiin muun muassa lahopuuston lisääntymisenä, jatkuvan kasvatuksen suosimisena ja laajojen metsäalueiden jättämisenä kokonaan hoidon ulkopuolelle.

2.2 Helsingin kaupungin käyttämät viheralueiden hoitoluokat

Helsingin kaupungin viheralueet on määritelty valtakunnallisen taajama- ja ulkoilumetsien viheralueiden hoitoluokituksen mukaan. Hoitoluokkien avulla taajametsiin saadaan omaleimaista ja monipuolista ympäristöä ja luokitus ohjaa lisäksi viheralueiden käyttöä ja hoitoa (Viheralueiden hoitoluokitus 2007). Tämän tutkimuksen kannalta olennaisimpia viherhoitoluokkia ovat C-hoitoluokat eli metsäiset viheralueet. Koko luokitus on seuraavanlainen:

B2 Käyttöniitty on säännöllisesti ylläpidetty avoin tai puoliavoin niitty, joka on koko pinta-alaltaan ulkoilukäytössä. Sen kasvipeite muodostuu pääosin ruohovartisista luonnonkasveista. Niityllä voi kasvaa yksittäisiä puita ja pensaita sekä puu- ja pensasryhmiä.

B3 Maisemaniittyjä ja laidunalueita ylläpidetään avoimen maiseman säilyttämiseksi. Maisemaniityt ovat avoimia tai puoliavoimia viheralueita, joiden kasvipeite muodostuu pääosin ruohovartisista luonnonkasveista. Maisemaniityillä voi kasvaa yksittäisiä puita ja pensaita sekä puu- ja pensasryhmiä. Liikkuminen ohjataan käytäville tai niittypoluille. Kapeita maisemaniittyjä voivat olla myös kaistaleet, esimerkiksi tien pientareet.

B4 Avoimet alueet ja näkymät ovat avoimia tai puoliavoimia viheralueita esimerkiksi taajaman tuloväylien, teiden ja muiden väylien varrella. Hoitoluokkaan kuuluvat myös pienet metsäaukeat, umpeutuneet pellot ja johtokatualueet alustat sekä avoimet näkymät kuten esimerkiksi näkymät näköalapaikoilla ja perinnemaisemassa. Näkymät avautuvat myös joki- tai järvimaisemiin sekä merkittäviin luonto- ja maisemakohteisiin. Tähän luokkaan kuuluvat alueet, joiden hoito on pelkkää säännöllistä vesakon poistoa.

B5 Arvoniityt ovat niittyjä, jotka määritellään tärkeiksi kulttuuriperinteen, maiseman tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tai ne ovat muuten asukkaille merkittäviä niittyjä. Arvoniitty niitetään tai raivataan vesoista ja niittojäte vietään pois. Hoito perustuu aina kohdekohtaiseen hoitosuunnitelmaan.

C1.1 Puistometsä on päivittäisessä runsaassa käytössä oleva, maapohjaltaan usein kulunut puistomainen metsäalue, jonka kasvillisuus muodostuu pääosin luonnonkasveista. Puistometsät sijaitsevat yleisimmin asuinalueiden keskellä tai muuten keskeisellä ulkoilun ja virkistyskäytön

painopistealueella. Puistometsää hoidetaan vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa painottaen metsän elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja maisemaa. Liikkuminen on ohjattu käytäville ja kevyen liikenteen väylille.

C1.2 Lähivirkistysmetsä on päivittäisessä käytössä oleva, maapohjaltaan usein kulunut metsäalue, jonka kasvillisuus muodostuu luonnonkasveista. Lähivirkistysmetsät sijaitsevat yleisimmin asuinalueiden keskellä tai lähellä niitä. Lähimetsää hoidetaan vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa painottaen metsän elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta, suoja-arvoja ja maisemaa. Liikkuminen on ohjattu käytäville metsäpoluille.

C2.1 Ulkoilumetsä on taajaman yhteydessä tai sen reuna-alueella sijaitseva laajempi metsäalue. Metsää hoidetaan painottaen puuston elinvoimaisuuden ohella virkistys-, monikäyttö-, maisema- ja luonnon monimuotoisuusarvoja. Ulkoilumetsissä on erilaisia alueen käyttöä palvelevia rakenteita sekä polku- ja latuverkkoja.

C3 Suojametsä suojaa liikenteen tai muun päästölähteen pienhiukkasilta, pölyltä ja osin melulta. Se on myös näkösuoja ja suojaa tuuli- ja lumihaitoilta. Suojametsien hoidossa painotetaan puuston ja muun kasvillisuuden elinvoimaisuutta, monikerroksisuutta ja peittävyttä tavoitteena mahdollisimman hyvä suojavaikutus. Hoidossa huomioidaan myös maisema ja mahdollinen virkistyskäyttö. Mahdollinen suojametsissä liikkuminen on ohjattu käytäville ja metsäpoluille.

C5 Arvometsä on erityisen tärkeä ja arvokas kohde maiseman, kulttuurin, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden piirteiden vuoksi. Arvometsää hoidetaan kohteen erityisarvojen ja ominaispiirteiden vaatimalla tavalla. Luonnon monimuotoisuuskohteiden kyseessä ollessa kohde jätetään usein hoitotoimien ulkopuolelle.

2.3 Helsingin kaupungin hakkuutapojen ja menetelmien yleisperiaatteet

Helsingin kaupunki hoitaa vuosittain noin 200 hehtaaria metsää, joka on noin neljä prosenttia koko kaupungin rajojen sisällä olevasta 4800 hehtaarista. Suurimpia yksittäisiä työlajeja on yksittäisten puiden poisto, joka yleisimmin tarkoittaa teiden ja tonttirajojen läheisyydessä olevien kuolleiden ja heikentyneiden puiden poistoa. Toinen huomattavan iso työlaji on pienpuuston hoito, jolla pyritään kehittämään pensaskerrosta ja avaamaan maisemia. Harvennuksia on kokonaistyömäärästä pieni määrä ja uudistamista aukkojen kautta on tehty hyvin vähän viime vuosina. Työt tehdään pääosin metsurityönä, joskin suuremmilla työkohteilla käytetään yksityisen urakoitsijan monitoimikoneita. Helsingin kaupungin hakkuutavat ja menetelmät ovat:

1. Ylispuustoisien taimikon hoito

Tavoitteena on turvata luontaisesti aikaansaattujen taimikoiden jatkokehitys vähentämällä taimikon kehitystä haittaavaa ylispuustoa. Toimenpide voidaan tehdä useammassa vaiheessa ottaen huomioon ylispuuiden ja kasvatettavan nuoren puuston puulaji sekä taimikon kehityksasteesta riippuva latvusten tilan- ja valontarve. Valoa vaativien nuorten koivikoiden, haavikoiden ja männiköiden päällä kasvavaa ylispuustoa poistetaan taimikon kehityksen turvaamiseksi, kuitenkin vain mikäli niitä on enemmän kuin 30–60 kpl/ha. Tavoiteltua maisemallista vaihtelua saadaan jättämällä maisemallisesti näyttäviä, hahmokkaita säästöpuita erityisesti reittien varsille ja näkyviin kohteisiin. Vanhan lehtiyli- tai ylispuuston (koivu ja haapa) kuoleminen ja pötkelöityminen antaa tilaa varjostusta kestävän kuusitaimikon kehittymiselle.

2. Ensiharvennus

Nuoren metsän ensimmäinen harvennus.

3. Harvennus

Tehdään tilaa kehitettävälle puustolle ja kehitetään puulajisuhteita toivottuun suuntaan.

4. Yksittäisten puiden poisto

Poimitaan yksittäisiä huonokuntoisia ja vaarallisia puita. Lähinnä reittien ja teiden varsilta sekä yleensäkin alueilta, jotka ovat vilkkaassa ulkoilukäytössä.

5. Uudistaminen viljelemällä

Metsän uudistetaan istuttamalla tai kylvämällä. Käytetään silloin kun luontaista taimikkoa ei ole mahdollista aikaansaada kohtuullisessa ajassa. Uudistusalueelle jätetään kuitenkin aina useita puuyksilöitä / puuryhmiä säästö- ja maisemapuustoksi. Lisäksi uudistusalueelle jätetään huonokuntoisia puita kehittymään pötkelöiksi ja keloiksi taimikon keskelle. Uudistusalueelta poistetaan myös taimien kehitystä haittaava pienpuusto. Koneellista maanmuokkausta ei käytetä laajassa mittakaavassa.

6. Suojuspuuhakkuu

Sisältyy kaupungin ulkoilumetsissä luontaiseen uudistamiseen tai sen valmisteluun, koska niissäkin säästettävät ylispuumäärät usein lähentelevät jopa suojuspuuston runkomääriä. Toimenpidettä periaatteessa kuitenkin käytetään vaikkakin eri nimikkeellä. Ulkoilumetsissä myös osa suojuspuustosta säästetään jatkossa kehittyvän nuoren metsän sekaan.

7. Luontainen uudistaminen

Uuden puusukupolven aikaansaaminen luontaista siemenainesta hyväksi käyttäen. Edellyttää useimmiten kasvavan puuston vaihteista tai voimakasta harventamista. Muutamilla uudistusaloilla osa uudistushakkuun yhteydessä säästettävästä siemen- tai suojapuustosta poistetaan myöhemmin kehittyvän nuoren metsän tieltä, osa säästetään maisemapuiksi, puuryhmiksi ja ne saavat jatkossa kehittyä luontaisesti uuden puusukupolven seassa. Luontaisessa uudistamisessa voidaan

vaihtoehtoisesti käyttää ns. reikämenetelmää, jossa vanhasta metsästä poistetaan suuria puita taimiryhmien ympäriltä. Menetelmää käytetään erityisesti maisemallisesti herkimmillä alueilla. Uudistaminen tällä tavoin kestää 20–30 vuotta ja vaatii usein toistuvaa hoitoa. Reikiä suurennetaan taimettumisen edetessä.

8. Maisemanhoito

Maisemanhoito on maisemien ja näkymien avaamista. Hakkuukertymä on yleensä hyvin pieni. Maisemanhoito voi lisäksi olla esimerkiksi reitinvarsien hoitoa, pienipiirteisiä harvennuksia, huonokuntoisten puiden poistoa, yksittäisten puiden poistoa vääränlaiselta kasvualustalta, jalopuuston ehdoilla tehtäviä toimenpiteitä jne.

2.4 Laajasalon länsiosan suunnittelualue

Laajasalo sijaitsee Itä-Helsingissä ja on kaupunkirakenteeltaan tyypillinen kaupunginosa, jossa on sekä omakotitalo-, että kerrostalovaltaisia alueita. Talouksia alueella on noin 3000. Itse suunnittelualueen pinta-ala on noin 34 hehtaaria, mistä metsäisiä alueita on noin 22 hehtaaria ja kallioita, avoimia tai puoliavoimia niittymäisiä alueita on noin 12 hehtaaria. Aluesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti laadittiin kuviokohtainen luonnonhoitosuunnitelma vuoden 2011 aikana. Luonnonhoitosuunnitelman toimenpiteet tehdään ensimmäisellä viisivuotisjaksolla vuosien 2011–2015 aikana. Kiireellisimmät luonnonhoitotyöt liittyvät yksittäisten vaarallisten puiden poistoon, tiheiden puustojen harventamiseen ja ulkoilureittien varsien ja pientareiden vesakoiden raivaamiseen. (Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma 2011)

Laajasalon länsiosan suunnittelualueen metsät ja muut luontoalueet ovat vaihtelevia ja osittain toisistaan erillään. Alueelle mahtuu vaihtelevia metsiköitä: metsäisiä kallioalueita, pienialaisia pihojen välisiä metsäkaistaleita, käytävänvarsia ja puistometsiköitä, suojametsiä, aukeiden alueiden reunametsiä sekä pieniä erillisiä metsäalueita. Alueen vahvuuksia ovat meren läheisyys, luonnontilaiset viheralueet asutuksen lomassa sekä kulttuurimaisemat, jotka rajautuvat suunnittelualueeseen sekä pohjoisessa että lännessä. Metsät ovat pääosin varttuneita kasvatusmetsiä tai vanhoja metsiä ja toistaiseksi pääasiassa elinvoimaisia ja kehityskelpoisia. Toisaalta kalliometsissä esiintyy paikoin runsaastikin kuivuustuhoja. Monet metsäalueet ovat merkittäviä suojavyöhykkeinä muun muassa Laajasalontien ja Koirasaarentien suuntaan. Osa metsäalueista on arvioitu epäviihtyisäksi kuolleen puuston,

vesakoitumisen ja paikoin myös liian tiheän kasvuston takia. Viihtyisyyttä parannetaan metsien hoidon avulla, jotta metsiköt saadaan parhaiten säilymään ja rikastuttamaan ulkoiluympäristöä. Metsien hoidossa otetaan aina huomioon luonnon nykytila ja erilaiset tavoitteet kuten luonnonsuojelun, historiallisesti tärkeiden kulttuurimaisemien säilymisen tai ennallistamisen asettamat vaatimukset. (Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma 2011)

Puusto on kasvupaikasta riippuen joko havu- tai lehtipuuvaltaista sekametsää, koivu- ja tervaleppävaltaista lehtimetsää tai mäntyvaltaista kalliometsää. Mäntyvaltaiset kalliometsät ovat Laajasalon länsiosassa yleisimpiä. Sekapuustona on usein monilajista nuorempaa lehtipuustoa, paikoin jaloja lehtipuita sekä vanhoja piha- ja puistopuustoja. Lisäksi alueella on järeämmän puuston alle kehittynyt paikoin tiheää, usein pihlajavaltaista vesakkoa sekä rehevämmillä alueilla lehtopensaikkoa. Luonnonhoidolla pyritään ohjaamaan puulajisuhteita sekapuustoisempaan suuntaan. (Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma 2011)

Puuston kehitys- ja ikäluokkakajakaumia tarkasteltaessa on selvästi huomattavissa varttuneiden ja vanhempien luokkien suurempi osuus ja toisaalta taimikoiden ja erityisesti nuorten havupuiden vähäinen määrä. Puhtaita taimikoita on melko vähän. Osasyynä vanhempien kehitysluokkien korostumiselle on metsiköiden kerroksellisuus ja puuston sekarakenne. Järeän puuston alla on usein jo pitkälle kehittynyt nuorempi puustojakso tai kehityskelpoinen taimikko. Pitkähkö aikaväli edellisiin hoitokertoihin on myös monilla alueilla selvästi nähtävissä muun muassa puuston ylitheytenä, maisemien umpeutumisenä, huonokuntoisten ja kuolleiden puiden määrän lisääntymisenä sekä pensaskerroksen runsaana vesakoitumisena. (Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma 2011)

Alue koostuu metsäisistä alueista, joista osaa hallitsevat voimakkaasti vaihtelevat maastonmuodot, jyrkistä sekä kallioisista mäistä aina reheväkasvuisiin, lehtomaisen kosteisiin painanteisiin. Parhaat kaukomaisemat löytyvät alueen etelä- ja lounaisosan rantakuvioilta merelle päin ja Aake Pesosen puiston korkealta kalliolakialueelta. Lähi- ja osin kaukomaisemakin on osaksi estynyt, koska osa ulkoilureittien varsista pusikoituu ja sen vuoksi näkymät reiteiltä ja poluilta metsään ovat sulkeutumassa tai jo osin sulkeutuneet. Näillä kohteilla avataan näkymiä harkitusti pienpuuston

hoidolla ja huonokuntoisten puiden poistolla. (Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma 2011)

Suunnittelualueella on kolme arvokkaaksi luontokohteeksi määriteltyä kuviota. Ensimmäinen on alueen keskiosassa, Reiherintien puistometsässä sijaitseva räme, joka on aikanaan ojitettu, mutta on nyt palautumassa takaisin luonnontilaisen kaltaiseksi alueeksi. Kohde on teiden ja tonttien ympäröimässä laajahkossa painanteessa, jonka keskiosa on kosteaa rämettä. Reuna-alue on tuoretta lehtoa, joka ulompana vaihtuu lehtomaiseksi kankaaksi. Puustoltaan alue on hoitamatonta, vanhoja mänty-hieskoivu-tervaleppävaltaista sekametsää, jonka lomaan on kehittynyt useampi jakso nuorempaa lehtipuustoa, vesakkoa ja pensaikkoa. Lahopuuta on runsaasti sekä pystyssä että maapuina. Toinen arvokas luontokohde on Vuorilahden Itärannan kallioalue. Kohde on korkeahko merenrantakallio. Lisäksi aivan suunnittelualueen eteläosassa on arvokkaaksi luontotyyppiksi määritelty Vuorilahdenniemen kallioalue, itäpäättään lukuun ottamatta kohde on pyöreäselkäinen ja varsin jyrkkärajainen kalliokko, jossa on vaateliasta kasvistoa. (Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma 2011)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Aineiston hankinta

Kyselytutkimuksen alueena on Helsingissä oleva Laajasalon länsiosa, jonne on tehty samanniminen aluesuunnitelma vuosille 2011–2021. Aluetta rajaa itään päin Laajasalontie, etelään Hevossalmi, länteen Tahvonlahti-Reiherintie ja pohjoiseen Tullisaarensalmi. Kyselyn vaikutuspiirissä oleva alue on vaihteleva niin maisemaltaan, topografialtaan kuin kasvupaikoiltaan.

Tutkimus toteutettiin määrällisenä kyselytutkimuksena, jota käytetään yleisesti asukaskyselyissä. Tutkimuksen perusjoukon muodostivat Laajasalon länsiosassa asuvat taloudet, joista kyselyn kohteeksi valittiin talouden vanhin henkilö. Tällä varmistettiin se, että kysely ei mene vahingossa alaikäiselle henkilölle. Kysymyslomake laadittiin ainoastaan suomeksi, mutta perusjoukkoon valittiin silti myös äidinkielenään ruotsia puhuvia henkilöitä. Kaksikielisyys huomioitiin ruotsinkielisenä saatekirjeenä. Kyselylomaketta ei voitu tehdä kaksikieliseksi, koska muuten painatus- ja postituskustannukset olisivat kasvaneet liian suuriksi. Helsingin kaupungin tietokeskuksen mukaan Laajasalon länsiosan suunnittelualueella on noin kolme tuhatta taloutta, josta kyselyyn valittiin 1000 taloutta.

Kyselyn vaihtoehtoina oli sähköinen asukaskysely jokaiseen noin 3000 talouteen tai perinteinen kirjekysely otannalla 1000 talouteen. Otantatutkimukseen päädyttiin sen vuoksi, että sähköisessä Internet-kyselyssä oli vaarana vanhempien ikäluokkien vastaamattomuus. Otos poimittiin yksinkertaisella satunnaisotannalla Helsingin kaupungin tietokeskukselta. Otoksiksi valittiin 1000 asukasta, joka vastaa kooltaan hyvin vastaavia aikaisempia Helsingin kaupungin toteuttamia, aluesuunnitelmiin liittyviä kyselyjä sekä myös valtakunnallisia, aihepiiriltään samantyyppisiä kyselyjä. Tavoitteena oli varmistaa riittävän suuri aineisto valitsemalla otoskoko siten, että hyväksytyjen vastausten määrä olisi kadosta huolimatta edustava. Edustavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tuloksia voitaisiin yleistää koskemaan koko Helsingin aluetta ja näin tutkittavien ja helsinkiläisten ominaisuudet ja keskiarvot tulisivat olla suurin piirtein samanlaisia. Kysely sisälsi saatekirjeen ja viisisivuisen, neljään osioon jakautuvan kyselylomakkeen (ks. liitteet). Ensimmäisessä osiossa

selvitetään vastaajien suhdetta lähimetsiinsä, toisessa osiossa kysytään mielipidettä tehdyistä hoitotoista, kolmannessa osiossa selvitetään vastaajan taustietoja ja neljännessä osiossa pystyi kommentoimaan vapaasti kyselyyn liittyviä asioita. Kysymykset ovat valmiiksi rakennettuja monivalintatehtäviä. Näin tietojen tallennus ja analysointi on helpompaa kuin avoimien vastausten tulkinta.

3.2 Menetelmät

3.2.1 Kysymyslomake ja sen laadinta

Luotettava tutkimus edellyttää operationalisointia eli teoriassa havaittujen ja tarkasteltujen käsitteiden tai väitteiden yhdistämistä vastaaviin havaittaviin piirteisiin viittaaviin havaintokäsitteisiin tai -väitteisiin. Tässä tutkimuksessa käytettiin strukturoitua havainnointia, jossa tutkimuslomakkeen rakenne oli ennalta säädetty, esitestattu, ja standardisoitu ja kysymysten muoto, esitysjärjestys ja vastausvaihtoehdot olivat myös ennalta määrätty. Näitä strukturoituja havaintomenetelmiä käytettiin, koska haluttiin turvata havaintojen vertailtavuus aikaisempiin tutkimuksiin, sekä varmistaa tutkimuksen luotettavuus, harhattomuus, arvioitavuus ja kontrolloitavuus. (Tuomivaara 2011)

Tutkimuksen aineiston pätevyysuhat ja epäilyttävät oletukset on lisäksi tiedostettava, ja ne on pystyttävä kontrolloimaan kunkin tutkimuksen asetelmalla. Toisin sanoen tutkimuksen kohteista, sekä havainto- ja mittausten menetelmistä oletetaan, että ne ovat edustavia ja informatiivisia tutkimuksen kannalta. Pätevyys- eli validiteettiuhkia tarkastellaan tilastollisen, sisäisen, teoreettisen ja ulkoisen validiteettiuhan mukaan. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa voi olla ulkoinen validiteettiuhka eli tutkimuksen kohteet ovat niin valikoituneita, ettei tutkimuksen tulos ole yleistettävissä yli perusjoukon. (Tuomivaara 2011)

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, joka sisälsi yhteensä 22 kysymystä. Kysymysten muotoiluun osallistuivat ohjaavat opettajat yliopistolta sekä rakennusviraston metsätoimihenkilöt, jotka kommentoivat luonnosvaiheessa kyselyn sisältöä. Kysymyssarjojen muotoilussa käytettiin apuna myös aiempia asukastutkimuksia, kuten Tyrväisen ym. (2003), Pelkosen ja Tyrväisen (2005) ja Tolppasen (2009, 2010) tutkimuksia. Kysymyslomake jakaantui neljään osaan: suhde

lähimetsään, mielipiteeseen hoitotöistä, vastaajien taustatietoihin ja vapaaseen sanaan. Ensimmäisessä osassa haluttiin selvittää asukkaiden suhdetta lähimetsään. Se, minkälainen suhde asukkaalla on lähimetsään, vaikuttaa todennäköisesti myös hänen suhtautumiseensa siellä tehtäviin hoitotöihin. Kolmannessa osassa kartoitettiin vastaajien taustatietoja, joista etsitään riippuvuuksia ristiintaulukoinneilla suhteessa lähimetsään ja hoitotöihin. Neljännessä osassa asukkailla oli mahdollisuus kommentoida kyselyyn liittyviä asioita vapaamuotoisesti.

3.2.2 Aineiston laskenta ja analyysit

Tämän tutkimuksen tilaaja, Helsingin kaupungin rakennusviraston arkkitehtuuriosasto, tilasi tallennuspalvelun, joka sisälsi tallennuksen valmistelun ja lomakkeiden esikäsittelyn, tallennuksen ja lomakkeiden jälkikäsittelyn. Aineisto tallennettiin Excel-tiedostoksi.

Aineiston tilastollinen analysointi tehtiin SPSS-ohjelmalla. Jokaiselle lomakkeen kysymykselle laskettiin ensin suorat jakaumat. Yksisuuntainen frekvenssijakauma eli suora jakauma kertoo muuttujan eri luokkien yleisyyden havaintoaineistossa. Asukkaiden taustapiirteitä kuvattiin prosenttiosuuksin ja keskiarvoin. Asukkaiden suhtautumista lähimetsiin ja hoitotoimenpiteisiin kuvattiin prosenttiosuuksin ja ristiintaulukoinnein. Tilastollisessa analyysissä käytettiin χ^2 -testiä ja jatkuvien muuttujien kohdalla t-testiä. Arvokäsiteryhmiä muodostumista arvioitiin faktorianalyysillä. Tulosten graafiseen esittämiseen käytettiin Excel- taulukkolaskentaohjelmaa.

Yleisin menetelmä asukaskyselyn tulosten käsittelyssä on ristiintaulukointi. Siinä vastaajien käyttäytymistä pyritään selittämään vertaamalla selittäviä ja selitettyjä muuttujia. Tässä tutkimuksessa ristiintaulukoinnit tehtiin suurimmaksi osaksi vertaamalla taustamuuttujia kahteen muuhun osioon eli lähimetsäsuhteeseen ja mielipiteeseen hoitotöistä. Lähimetsäsuhteen kuutta ensimmäistä kysymystä ristiintaulukoitiin mielipiteeseen hoitotöiden onnistumisesta. (ks. liitteen kysymykset). Ristiintaulukoinnin keskeisenä tavoitteena oli havaita, onko taustamuuttujilla riippuvuutta lähimetsäsuhteeseen ja mielipiteeseen hoitotöistä ja siten löytää viitteitä arvokäsiteryhmistä eli ryhmittäisestä käyttäytymisestä suhteessa lähimetsäsuhteeseen ja hoitotöihin. Analyysin tavoite oli selvittää niin sanottu

keskiverrollinen suhde ja suhtautuminen lähimetsään ja hoitotöihin, toisin sanoen mitä keskivertotutkittava, tässä tapauksessa kyselyalueen keskiverto-laajasalolainen, ja yleistettynä keskivertohelsinkiläinen keskimäärin ajattelevat tutkittavista asioista.

Kun arvioidaan muuttujien riippuvuutta perusjoukossa, lähtökohtana on, ettei perusjoukossa ole riippuvuutta kahden muuttujan välillä ellei muutoin näytetä. χ^2 -testin avulla testataan, onko otoksessa havaittu riippuvuus niin voimakasta, ettei sitä voi pitää sattuman aiheuttamana, vaan todisteena perusjoukossa olevasta riippuvuudesta. Testiä varten asetetaan hypoteesit: muuttujien välillä ei ole riippuvuutta perusjoukossa (nollahypoteesi) ja muuttujien välillä on riippuvuutta perusjoukossa (vaihtoehtoinen hypoteesi). Hypoteesien paikkansapitävyyttä tutkitaan χ^2 -testisuureella. Jos nollahypoteesi päädytään hylkäämään, niin hylkäämiseen liittyy erehtymisriski, jota kuvataan p-arvolla eli tilastollisella merkitsevyystasolla. Se kertoo virhepäätelmän todennäköisyyden silloin, kun oletetaan, että otoksessa havaitut erot löytyvät myös perusjoukosta. Tutkimuksesta riippuu, millä erehtymisriskillä ollaan valmiita hylkäämään nollahypoteesi. Tässä tutkimuksessa riskitasona on käytetty lähtökohtaisesti viiden prosentin riskitasoa. (Vasama & Vartia 1980) Tässä tutkimuksessa kaikki alle viiden prosentin riskitason alle menevät ristiintaulukoinnit on huomioitu ja niiden mielekkyyttä tutkimuksen kannalta on tarkasteltu tapauskohtaisesti. Tutkimuksen kannalta tärkeäksi katsotut ristiintaulukointien tulokset on esitelty luvussa 4. Tärkeimpien ristiintaulukointien suurimmille ja pienimmille tuloksille tehtiin parittainen vertailu t-testillä, jolla saatiin selville osuukien mahdolliset tilastolliset erot toisiinsa nähden.

3.3 Aineiston kuvaus ja edustavuus

Vastaajien rakennetta ja taustapiirteitä tarkasteltaessa käytettiin vertailuaineistona Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja Helsingin kaupungin väestöpohjasta. Taulukossa 1. esitettyjä Laajasalon länsiosan asukkaiden taustatietoja verrattiin Helsingissä asuvien keskimääräisiin tietoihin ja näin saatiin selville, kuinka edustava aineisto on. Taustatiedot ovat samansuuntaisia monissa tunnuksissa, esimerkiksi sukupuolen ja asumisen suhteen. Suurin yksittäinen ero on tutkimukseen vastanneiden iässä, joka poikkeaa huomattavasti helsinkiläisten keski-ikästä.

Taulukko 1. Tutkimusaineiston taustatietojen vertailu Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoihin (Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 2011)		
	Tutkimus	Helsinki
Sukupuoli		
-Mies	47 %	47 %
-Nainen	53 %	53 %
Keski-ikä		
-Keski-ikä	56 vuotta	40 vuotta
Asumismuoto		
-Omistusasunto	38 %	44 %
-Vuokra-asunto	62 %	66 %
Asumisaika alueella		
-Alle 10 vuotta	33 %	Ei tietoa
-11-20 vuotta	25 %	Ei tietoa
-21-30 vuotta	14 %	Ei tietoa
-31-40 vuotta	15 %	Ei tietoa
-yli 40 vuotta	14 %	Ei tietoa
Koulutus		
-Peruskoulu	16 %	21 %
-Lukio	6 %	12 %
-Ammattikoulu	16 %	22 %
-Opisto	16 %	11 %
-Ammattikorkeakoulu	12 %	13 %
-Korkeakoulu/Yliopisto	30 %	19 %
Jokin muu	3 %	2 %
Ammattiasema		
-Yrittäjä	9 %	Ei tietoa
-Ylempi toimihenkilö	14 %	Ei tietoa
-Alempi toimihenkilö	14 %	Ei tietoa
-Työntekijä	21 %	Ei tietoa
-Opiskelija	3 %	7 %
-Eläkeläinen	34 %	19 %
-Kotiäiti/-isä	1 %	Ei tietoa
-Muu	4 %	Ei tietoa
Asukkaiden määrä taloudessa		
1 henkilö	39 %	49 %
2 henkilöä	43 %	31 %
3 henkilöä	10 %	10 %
4 henkilöä	7 %	7 %
5 henkilöä	2 %	2 %
6 henkilöä	1 %	1 %
Alaikäisten lasten määrä taloudessa		
1 lapsi	60 %	61 %
2 lasta	28 %	20 %
3 lasta	11 %	14 %
4 lasta	1 %	5 %

Sama ero on nähtävissä myös verrattaessa eläkeläisten määrää toisiinsa. Tämä ero on ollut huomattavissa kaikissa vastaavissa kyselytutkimuksissa ja johtuu todennäköisesti siitä, että vanhemmilla ihmisillä on enemmän vapaa-aikaa ja he ovat tunnollisempia vastaamaan kyselyihin. Tästä toimii esimerkkinä myös se, että kyselyn tekijä sai muutaman puhelinsoiton, onko kyselyyn pakko vastata, kun voimat tai näkö eivät riitä. Lisäksi vertailussa nousee esille kyselyyn vastanneiden ylempi koulutusaste. Tätä selittää todennäköisesti se, että koulutetummat vastaavat monesti hanakammin kuin vähemmän koulutetut.

Saatekirje ja kysely lähetettiin talouksiin 14. marraskuuta 2011. Vastausaikaa oli 25. marraskuuta asti. Tämän jälkeen lähetettiin välittömästi katokysely, jossa pyydetään kyselyyn vastaamattomia talouksia osallistumaan kyselyyn. Kyselyn viimeinen vastauspäivä oli 2. joulukuuta 2011. Vastausprosentiksi kyselyssä tuli 42 prosenttia, jota on pidettävä varsin hyvänä tuloksena verrattuna aiempiin rakennusviraston tekemiin samankaltaisiin asukastutkimuksiin.

3.4 Katotutkimus

Postikyselyn suurin heikkous on kyselyyn vastaamatta jättäminen. Vastaamattomuus ei välttämättä ole satunnaista, minkä vuoksi aineistossa voi olla systemaattista harhaa. Tämä näkyy tuloksissa silloin, kun pyritään kuvaamaan otoksen avulla perusjoukkoa. Sen vuoksi on pyrittävä selvittämään, kuinka hyvin aineisto edustaa tutkittavaa perusjoukkoa, tämä tehdään niin sanotulla katotutkimuksella. (Jyrinki 1976) Katotutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten hyvin aineisto edustaa tutkittavaa perusjoukkoa eli keskimääräistä helsinkiläistä. Tutkimuksen otos poimittiin Helsingin kaupungin tietokeskuksen rekistereistä. Aineiston edustavuutta selvitettiin vertaamalla kyselyyn vastanneiden ja vastaamatta jättäneiden taustapiirteitä. Vastanneiden (n=420) ja vastaamatta jättäneiden asukkaiden (n=580) jakaumia vertailtiin sukupuolen ja iän suhteen, koska ne olivat ainoat taustamuuttujat, jotka saatiin koko otoksesta selville Helsingin kaupungin tietosuojasäännösten takia.

Kyselyn otokseen (n=1000) osui miehiä (n=491) 49 prosenttia ja naisia (n=509) 51 prosenttia. Ikäryhmittäin otos jakautui seuraavasti:

Alle 35-vuotiaat: 203 henkilöä (20 % koko otoksesta)

35–49-vuotiaat: 252 henkilöä (25 % koko otoksesta)

50–65-vuotiaat: 289 henkilöä (29 % koko otoksesta)

yli 65-vuotiaat: 256 henkilöä (26 % koko otoksesta)

Vastaavasti kyselyyn vastanneista ja sukupuolensa ilmoittaneista henkilöistä (n=392) oli miehiä (n=186) 47 prosenttia ja naisia (n=206) 53 prosenttia. Kyselyyn vastanneet ja ikänsä ilmoittaneet jakaantuivat ikäluokittain (n=405) seuraavasti:

Alle 35-vuotiaat: 63 henkilöä (16 % vastanneista)

35–49-vuotiaat: 97 henkilöä (24 % vastanneista)

50–65-vuotiaat: 143 henkilöä (33 % vastanneista)

Yli 65-vuotiaat: 111 henkilöä (27 % vastanneista)

Vertaamalla koko otoksen sukupuolijakaumaa ja vastanneiden sukupuolijakaumaa, voidaan päätellä, että miehistä hieman suurempi osa jätti vastaamatta kun naisista. Verrattaessa koko otoksen ja kyselyyn vastanneiden ikäluokkia voidaan todeta, että alle 35-vuotiaiden määrä oli koko otoksessa 20 prosenttia, kun vastanneissa se oli 16 prosenttia. Siis alle 35-vuotiaiden ikäluokassa oli eniten vastaamattomia. Tarkasteltaessa 35–49 vuotiaiden otoksessa olevaa määrää (25 %) suhteessa vastanneiden määrään (24 %) voidaan päätellä, että osuudet olivat suhteessa samanlaisia. Kun verrataan ikäluokan 50–65 vuotta otoksessa olevien prosenttiosuutta (29 %) vastanneiden prosenttiosuuteen (33 %), voidaan todeta, että tässä ikäluokassa oli eniten vastanneita kaikista ikäluokista. Yli 65-vuotiaissa otokseen tulleiden määrä (26 %) oli samansuuruinen kuin vastanneiden määrä (27 %) eli tässäkin ikäluokassa vastattiin kohtuullisen aktiivisesti verrattuna alle 35-vuotiaiden ikäluokkaan.

3.5 Tulosten raportointi

Tulokset on esitetty kuvina ja niiden keskeisimmät tulokset on kerrottu tekstissä samassa kappaleessa. Muutama tulos on kerrottu ilman kuvaa suoraan tekstinä. Taustamuuttujien prosenttiosuuksia on kuvattu tuloksissa vain silloin, jos χ^2 -testissä

on havaittu merkittävä ero muuttujien välillä (p-arvo on ollut alle 0,05) ja verrattavat muuttujat ovat olleet muuten mielekkäitä keskenään. Prosenttilukujen parittainen vertailu (t-testi) on tehty jakauman tai skaalan isoimman ja pienimmän arvon välillä, silloin kun t-arvo on ollut merkittävä (-2 – +2). Vastaajien iät on skaalattu neljään luokkaan: alle 35-vuotiaat, 35–49-vuotiaat, 50–65-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat. Tulosten esittelyssä on monessa kohdin yhdistetty ikäluokkia, esimerkiksi niin, että kaksi ensimmäistä ikäluokkaa on mainittu 0–49 vuotiaiden ikäluokkana ja kaksi vanhinta ikäluokkaa 50–yli 65-vuotiaiden ikäluokkana. Myös ”samaa mieltä-eri mieltä” asteikkoa on yhdistelty niin, että ”täysin tai osittain samaa mieltä -luokka on yhdistetty samaksi luokaksi tuloksissa ja tulosten tarkastelussa. Lisäksi ammattiasema on jaettu ristiintaulukoinnin helpottamiseksi työssäkävijöihin ja työelämän ulkopuolella oleviin.

4 TULOKSET

4.1 Suhtautuminen luonnonhoidon linjaukseen, aluesuunnitteluun ja hakkuutapoihin

4.1.1 Luonnonhoidon linjaus

Helsingin kaupungilla on seitsemän luonnonhoidon linjausta, jotka ohjaavat luonnontilaisten alueiden hoitoa. Vastaajilta kysyttiin, miten nämä linjaukset ovat toteutuneet heidän lähimetsissään. Ensimmäiseen linjaukseen ”Asuinympäristöt ovat viihtyisiä, kestäviä ja turvallisia ja ne lisäävät asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia” 76 prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa täysin tai osittain samaa mieltä linjauksen kanssa heidän lähimetsiensä osalta ja yhdeksän prosenttia oli linjauksen toteutumisesta eri mieltä. Vastaajista 14 prosenttia ei ollut linjauksesta samaa eikä eri mieltä.

Vastaajista 82 prosenttia ilmoitti olevansa osittain tai täysin samaa mieltä linjauksesta ”Ulkoiluympäristö on toimiva ja elämyksellinen” ja seitsemän prosenttia oli osittain tai täysin eri mieltä. Vastaajista 10 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä linjauksesta.

Linjauksesta ”Luonnonympäristön maisemakuva on korkealaatuinen ja omaleimainen” 75 prosenttia vastaajista oli osittain tai täysin samaa mieltä heidän lähimetsiensä osalta ja seitsemän prosenttia oli osittain tai täysin eri mieltä. Vastaajista 14 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä linjauksesta.

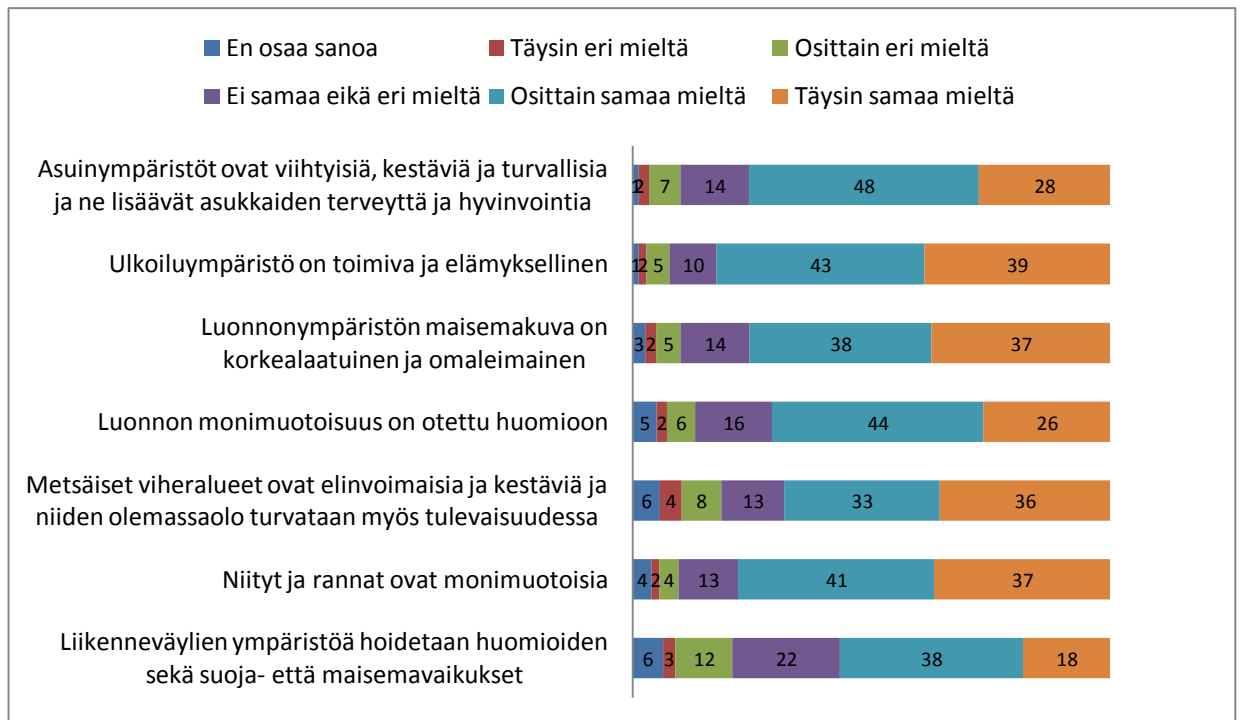
Linjauksesta ”Luonnon monimuotoisuus on otettu huomioon” vastaajista 70 prosenttia osittain tai täysin samaa mieltä. Kahdeksan prosenttia oli osittain tai täysin eri mieltä siitä, että kyseinen linjaus on toteutunut heidän lähimetsissään. Vastaajista 16 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä linjauksesta.

Linjauksesta ”Metsäiset viheralueet ovat elinvoimaisia ja kestäviä ja niiden olemassaolo turvataan myös tulevaisuudessa” vastaajista oli osittain tai täysin samaa mieltä reilu 69 prosenttia, että linjaus on toteutunut heidän lähimetsissään ja 12

prosenttia oli osittain tai täysin eri mieltä. Vastaajista 13 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä linjauksesta. Kun linjausta tutkittiin suhteessa koulutustasoon, on huomattavissa vaikutusta niin, että mitä korkeampi koulutus, sen enemmän linjauksesta on eri mieltä. Perusasteen käyneistä eri mieltä väitteestä oli viisi prosenttia vastanneista, kun korkeakoulun käyneistä eri mieltä oli 20 prosenttia vastanneista. Kun linjausta edelleen tarkasteltiin taloudessa asuvien henkilöiden määrään, sinkkotalouksissa 14 prosenttia oli linjauksesta eri mieltä, kun sama luku oli neljän hengen talouksissa 21 prosenttia.

Linjauksesta ”Niityt ja rannat ovat monimuotoisia” 78 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että linjaus on toteutunut heidän lähimetsissään osittain tai täysin ja kuusi prosenttia oli asiasta osittain tai täysin eri mieltä. Linjauksesta ei ollut samaa eikä eri mieltä 13 prosenttia vastanneista.

Linjauksesta ”Liikenneväylien ympäristöä hoidetaan huomioiden sekä suoja- että maisemavaikutukset” vastaajista oli osittain tai täysin samaa mieltä 56 prosenttia, että linjaus on toteutunut heidän lähimetsissään ja 15 prosenttia oli osittain tai täysin eri mieltä. Vastaajista 22 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä linjauksesta. Tässä väittämässä mielipiteet jakaantuivat asumismuodon osalta niin, että yhdeksän prosenttia vuokra-asujista oli linjauksesta eri mieltä, kun omistusasujista heitä oli 19 prosenttia.

Kuva 1. Luonnonhoidon linjauksen toteutuminen (n=373)

4.1.2 Aluesuunnitelma ja siihen osallistuminen

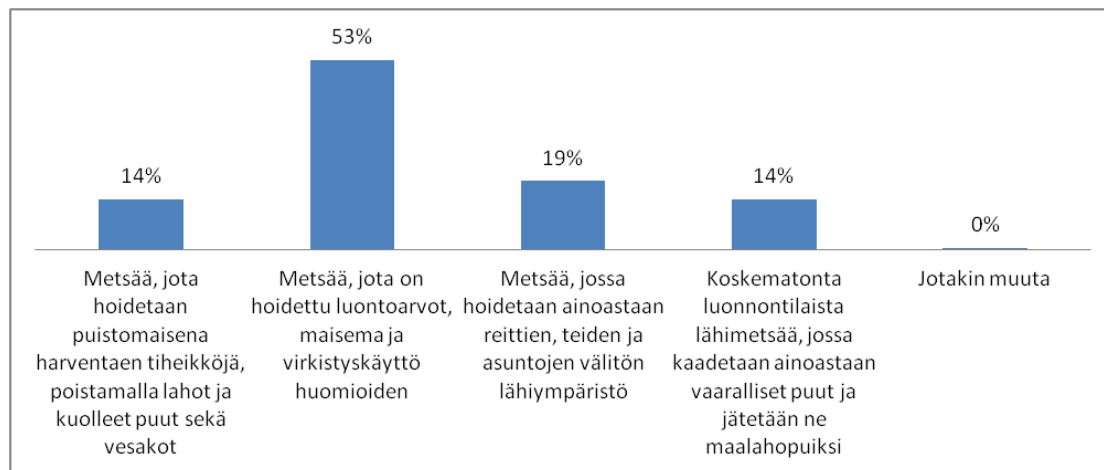
Vastaajista 59 prosenttia ei ollut tietoinen, että Laajasalon länsiosaan on tehty aluesuunnitelma, johon myös tehdyt luonnonhoitotyöt perustuvat. Jos vastaaja ilmoitti olevansa tietoinen aluesuunnitelmasta, häneltä kysyttiin edelleen, onko hän osallistunut jollakin tavoin suunnitelman tekoon. Vastaajista 13 prosenttia ilmoitti osallistuneensa jollakin tapaa suunnitelman laadintaan.

Kun vastaajien asumisaikaa vertailtiin siihen, ovatko he tietoisia Laajasalon länsiosaan tehdystä aluesuunnitelmasta, niin huomattiin, että tietoisuus suunnitelmasta kasvaa asumisajan myötä. Asumisajan Yli 40 vuotta alueella asuneista 62 prosenttia oli tietoisia aluesuunnitelmasta ja 21–40 vuotta asuneista 47 prosenttia. Alueella 11–20 vuotta asuneista 33 prosenttia oli suunnitelmasta tietoinen ja alle 10 vuotta asuneista 34 prosenttia ($t = 3.3158$).

4.1.3 Lähimetsän hoidon luonne

Vastanneista 53 prosenttia arvostaa eniten sellaista lähimetsää, jota on hoidettu luontoarvot, maisema ja virkistyskäyttö huomioiden. Seuraavaksi suosituin (19 %) metsänhoitomuoto vastaajien mielestä oli pelkkien teiden ja rakennusten välittömien

lähiympäristöjen hoito. Vähiten suosiota saivat (14 %) sekä intensiivisin hoitovaihtoehto, jossa metsiä hoidetaan puistomaisena että myös kevyin hoitovaihtoehto, jossa kaadetaan ainoastaan vaaralliset puut.

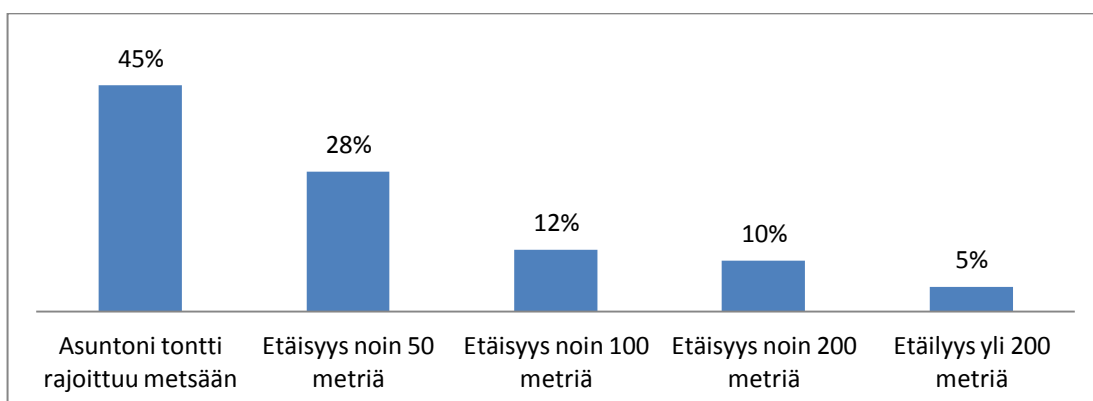

Kuva 2. Lähimetsän hoidon luonne (n=388)

4.2 Suhde lähimetsään

4.2.1 Etäisyys lähimetsään

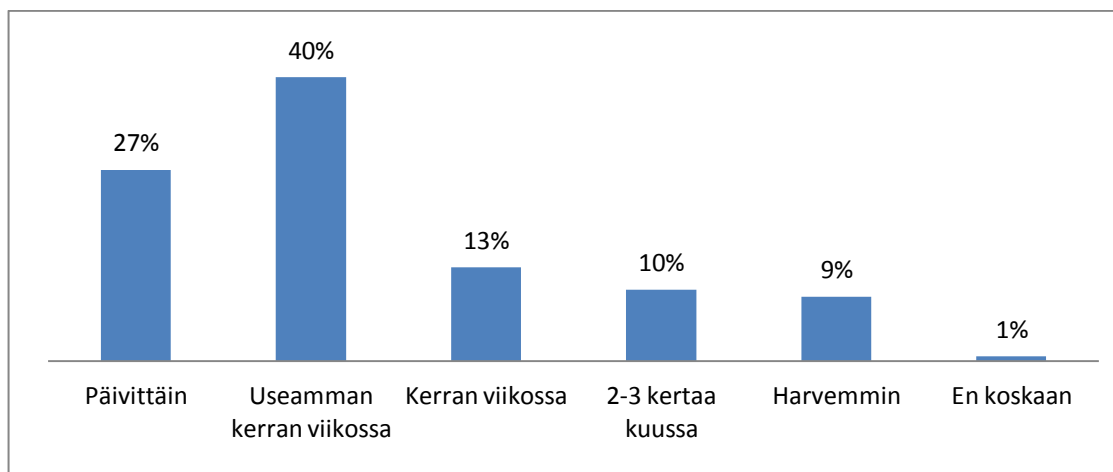
Vastaajista 45 prosenttia asuu lähimetsän välittömässä läheisyydessä ja 28 prosenttia asuu noin 50 metrin päässä lähimmästä metsäalueesta. Vastaajista 22 prosenttia asuu 100–200 metrin päässä lähimmästä metsästä ja loput yli 200 metrin päässä. Vuokra-asunnoista neljännes rajoittuu lähimetsään, omistusasunnoissa vastaava luku on 56 prosenttia.

Kuva 3. Vastaajien asumispaikan etäisyys lähimmästä metsästä (n=407)

4.2.2 Vastaajien ulkoiluaktiivisuus

Vastaajista 40 prosenttia ilmoittaa liikkuvansa lähimetsissään useamman kerran viikossa. Asukkaista 27 prosenttia ulkoilee lähimetsissä päivittäin ja 13 prosenttia kerran viikossa.

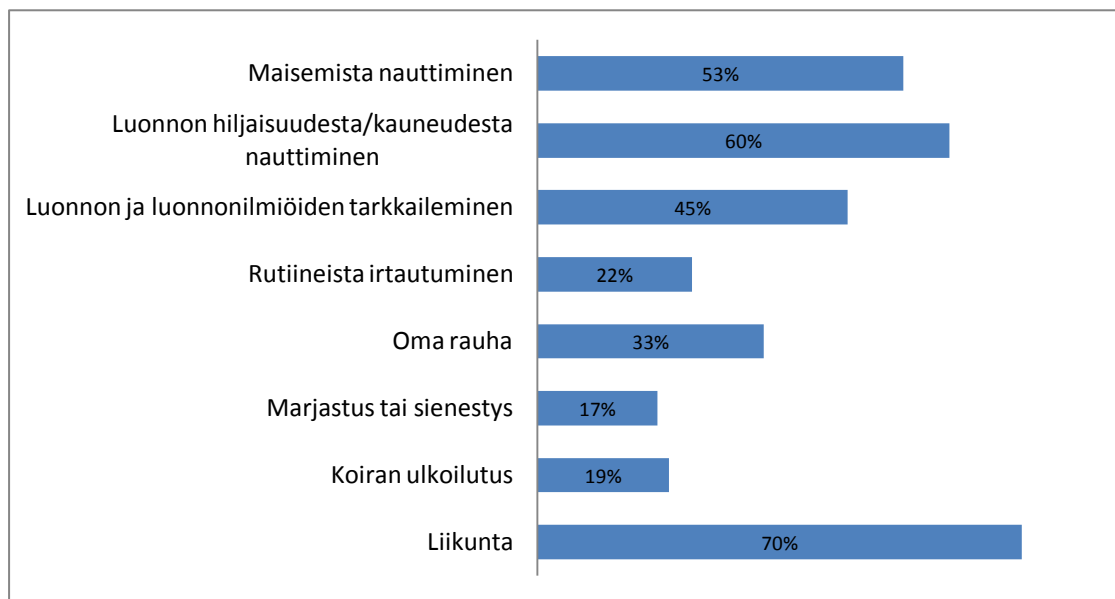
Kuva 4. Vastaajien ulkoiluaktiivisuus (n=408)

4.2.3 Syy ulkoiluun lähimetsässä

Tärkeimmäksi yksittäiseksi syyksi ulkoiluun lähimetsissä ilmoitettiin liikunta (70 %). Toiseksi eniten arvostettiin luonnon hiljaisuudesta ja kauneudesta nauttimista (60 %). Vastaajista 53 prosenttia ilmoitti liikkuvansa lähimetsissä kauniiden maisemien takia, ja vastaavasti 45 prosenttia ilmoitti tarkkailevansa luontoa ja luonnonilmiöitä ulkoillessaan lähimetsissään. Kolmannes vastaajista (33 %) arvosti omaa rauhaa ja koiran ulkoilutusta. Marjastusta/sienestystä ulkoilijoista harrasti noin joka viides vastaaja.

Kun vastaajien ikää tarkastellaan suhteessa siihen, mikä on tärkeää lähimetsissä liikkuesssa, huomataan, että ikä vaikuttaa siihen, arvostaako omaa rauhaa metsässä liikkessaan. Oman rauhan merkitys vähenee iän myötä. Kun ikää on 0–49 vuotta, oma rauha on tärkeää 45 prosentille vastanneista. Ikäluokassa 50–65 vuotta, oma rauha on tärkeää 32 prosentille ja yli 65-vuotiailla 18 prosentille vastanneista ($t = 4.1143$). Samanlainen riippuvuus tuloksissa on myös tarkasteltaessa vaihtoehtoa rutiineista irtautuminen ($t = 4.0369$). Vastaajien ikä vaikuttaa myös siihen, minkälaisen metsän vastaajat kokevat mieleisekseen. Metsän tuntua arvostettiin sitä vähemmän, mitä enemmän ikää oli ($t = 2.9672$).

Koulutuksella näyttäisi olevan vaikutusta ulkoilun syihin, mitä enemmän on koulutusta, sitä enemmän arvostaa luonnonilmiöiden tarkkailua. Korkeakoulun käyneistä 52 prosentille on erityisen tärkeää luonnonilmiöiden tarkkaileminen heidän liikkueessaan lähimetsissä. Toisen asteen käyneistä 45 prosentille luonnonilmiöiden tarkkaileminen on tärkeää ja perusasteen käyneillä joka kolmannelle ($t = 3.2533$). Vuokra-asujista 38 prosentille luonnonilmiöiden tarkkailu on tärkeää heidän liikkueessaan lähimetsissä, omistusasujista vastaavaa asiaa arvostaa puolet vastanneista ($t = 2.3755$).

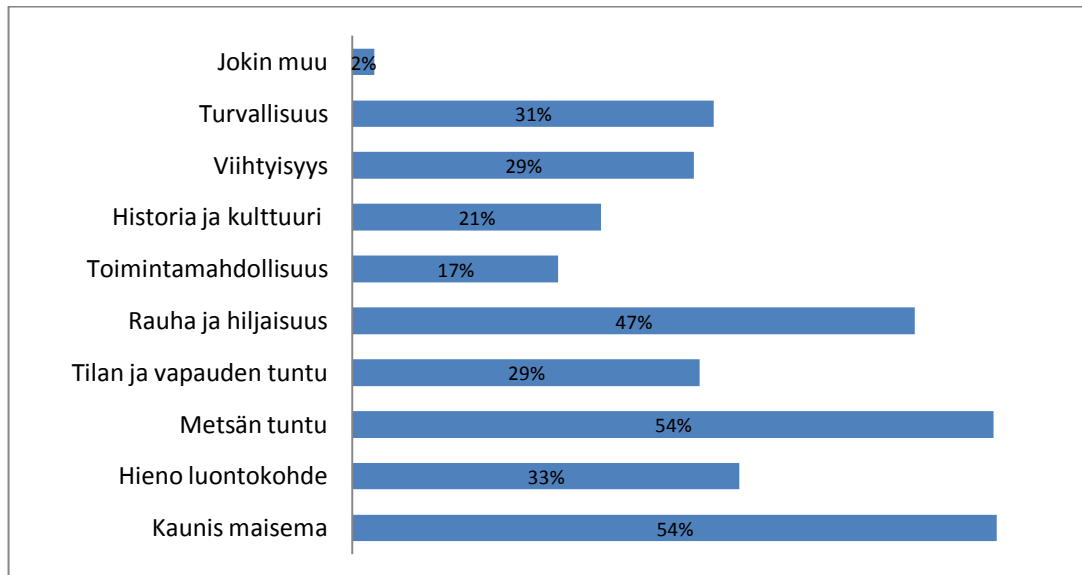
Kuva 5. Syy ulkoiluun lähimetsässä (n=419)

4.2.4 Mieleinen lähimetsä

Mieleisen lähimetsän tunnuksia olivat kaunis maisema (54 %), metsän tuntu (54 %), rauha ja hiljaisuus (47 %) Lisäksi 33 prosenttia vastaajista ilmoitti, että heidän mieleisessään lähimetsässä tulee olla hienoja luontokohteita. Aukkaat arvostivat myös turvallisuutta, 31 prosenttia vastaajista nimesi sen tärkeimmäksi seikaksi lähimetsissään. Viihtyisyyttä arvosti 29 prosenttia vastanneista, ja 29 prosenttia ilmoitti nauttivansa myös tilan ja vapauden tunteesta lähimetsissään. Vastaajista 21 prosenttia ilmoitti historia- ja kulttuurimahdollisuuksien olevan tärkeitä lähimetsissään, ja 17 prosenttia arvosti erilaisia toimintamahdollisuuksia. Eroa taustamuuttujien välisessä käyttäytymisessä löytyy tarkasteltaessa mieleistä lähimetsää suhteessa sukupuoleen. Naisista 41 prosenttia arvostaa turvallisuutta

liikkuessaan lähimetsissä, kun miehistä vastaavaa seikkaa arvosti vain 20 prosenttia ($t = 4.5764$).

Mitä kauemmin alueella on asunut, sitä enemmän arvostaa viihtyisyyttä lähimetsissään. Yli 40 vuotta alueella asuneista 46 prosenttia arvosti erityisesti viihtyisyyttä omissa lähimetsissään, ja vastaavasti 21–40 vuotta alueella asuneista noin kolmasosa arvosti samaa asiaa. Alueella 11–20 vuotta asuneista 28 prosenttia arvosti viihtyisyyttä ja alle 10 vuotta asuneista 21 prosenttia ($t = 3.5009$). Lisäksi yli 40 vuotta alueella asuneet (43 %) arvostavat turvallisuutta noin kaksi kertaa enemmän kuin alueella alle 10 vuotta asuneet (22 %) ($t = 2.8588$).

Kuva 6. Minkälainen lähimetsä on mieleinen vastaajien mielestä (n=419)

4.2.5 Lähimetsien hoidon tarpeellisuus

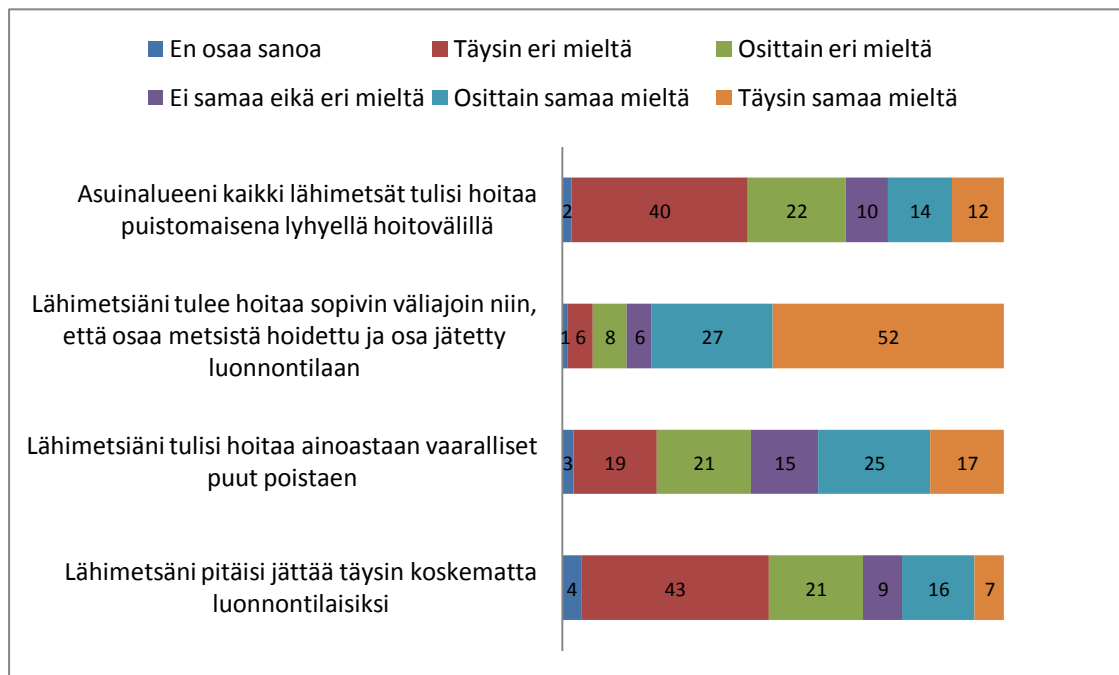
Kysymyksissä selvitettiin asukkaiden mielipidettä hoidon kiertovälistä neljällä väittämällä. Ensimmäinen väittämä oli: ”Asuinalueeni kaikki lähimetsät tulisi hoitaa puistomaisena lyhyellä hoitovälillä”. Tähän väittämään osittain tai täysin samaa mieltä oli 26 prosenttia vastanneista, ja 62 prosenttia asukkaista ilmoitti olevansa täysin tai osittain eri mieltä. Verrattaessa väitettä koulutukseen, kävi ilmi, että mitä korkeampi koulutus oli, sitä enemmän väitteestä oli eri mieltä. Korkeakoulun käyneistä 19 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ”Asuinalueeni kaikki lähimetsät tulisi hoitaa puistomaisena lyhyellä hoitovälillä.” Toisen asteen käyneistä 30 prosenttia ja perusasteen käyneistä 44 prosenttia oli väitteestä samaa mieltä ($t =$

2.9711). Mitä vanhempi vastaaja oli, sitä enemmän hän oli väitteestä samaa mieltä. Tarkasteltaessa iän vaikutusta hoitotoimenpiteiden kiertoaikaan ja voimakkuuteen, ikäluokissa 0–35 vuotta noin 11 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä väittämän ”Asuinalueeni kaikki lähimetsät tulisi hoitaa puistomaisena lyhyellä hoitovälillä” kanssa. Ikäluokassa 35–49 vuotta viidennes vastaajista oli samaa mieltä väitteen kanssa ja 50–65 vuotiaista samaa mieltä väitteen kanssa oli 41 prosenttia ($t = 4.0457$). Myös asumisajalla on vaikutusta siihen, miten suhtautuu väitteeseen. Yli 40 vuotta asuinalueella asuneista 42 prosenttia on samaa mieltä väitteestä ”Asuinalueeni kaikki lähimetsät tulisi hoitaa puistomaisena lyhyellä hoitovälillä”. 21–40 vuotta alueella asuneista 33 prosenttia oli väitteestä samaa mieltä ja 11–20 vuotta asuneista 28 prosenttia. Alle 10 vuotta asuneista 16 prosenttia oli väitteestä samaa mieltä ($t = 3.5094$).

Väittämästä, ”Lähimetsiäni tulisi hoitaa sopivin väliajoin niin, että osaa metsistä hoidetaan ja osa jätetään koskemattomaksi” 79 prosenttia ilmoitti olevansa täysin tai osittain samaa mieltä. Vastaajista 14 prosenttia ilmoitti olevansa osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa.

Väittämästä ”Lähimetsiäni tulisi hoitaa ainoastaan vaaralliset puut poistaen” vastaajista 42 prosenttia ilmoitti olevansa samaa mieltä ja 40 prosenttia ilmoitti olevansa eri mieltä väitteen kanssa. Vastaajista 15 prosenttia ei ollut asiasta samaa eikä eri mieltä. Mitä nuorempi vastaaja oli, sitä enemmän hän oli samaa mieltä väitteestä. Alle 35-vuotiaista 38 prosenttia oli eri mieltä väittämän ”Lähimetsiäni tulisi hoitaa ainoastaan vaaralliset puut poistaen” kanssa. Ikäluokassa 35–49, eri mieltä väitteen kanssa oli 39 prosenttia ja ikäluokassa 50–65 eri mieltä väittämästä oli vähän yli 46 prosenttia. Yli 65-vuotiaista eri mieltä väittämän kanssa oli 49 prosenttia vastaajista ($t = 1.5949$).

Viimeisestä väittämästä ”Lähimetsäni tulisi jättää täysin koskemattomatta luonnontilaiseksi” vastaajista 64 prosenttia oli eri mieltä. Samaa mieltä väitteen kanssa oli 23 prosenttia.

Kuva 7. Minkälaista metsänhoitoa vastaajat arvostavat (n=366)

4.2.6 Havainnot kuolleista ja heikentyneistä puista

Vastaajista 87 prosenttia oli nähnyt kuolleita ja heikentyneitä puita liikkueessaan Laajasalon länsiosan lähimetsissä. Näistä havaintoja tehneistä liikkujista 44 prosenttia oli nähnyt kuolleita ja heikentyneitä puita jonkin verran. Vastaajista 41 prosenttia oli nähnyt kuolleita ja heikentyneitä puita muutamia ja 16 prosenttia oli nähnyt kuolleita ja heikentyneitä puita runsaasti.

Mitä vanhempi vastaaja oli, sen todennäköisemmin hän oli nähnyt kuolleita ja heikentyneitä puita. Alle 35-vuotiaista 75 prosenttia vastaajista oli havainnut niitä ja ikäluokassa 35–49 vuotta, vastaava luku oli 87 prosenttia. Ikäluokassa 50–65 vuotta 93 prosenttia vastaajista oli nähnyt kuolleita tai heikentyneitä puita ja yli 65-vuotiaista niitä oli nähnyt 88 prosenttia ($t = 2.1492$). Kun vastaajilta kysyttiin edelleen kuinka paljon kuolleita ja heikentyneitä puita hän on havainnut, alle 35-vuotiaista 63 prosenttia oli havainnut niitä muutamia. 35–49 vuotiaista puolet oli tehnyt muutamia havaintoja. Yli 50-vuotiaista 32 prosenttia oli nähnyt muutamia kuolleita ja heikentyneitä puita.

4.2.7 Toimenpiteet kuolleille ja heikentyneille puille

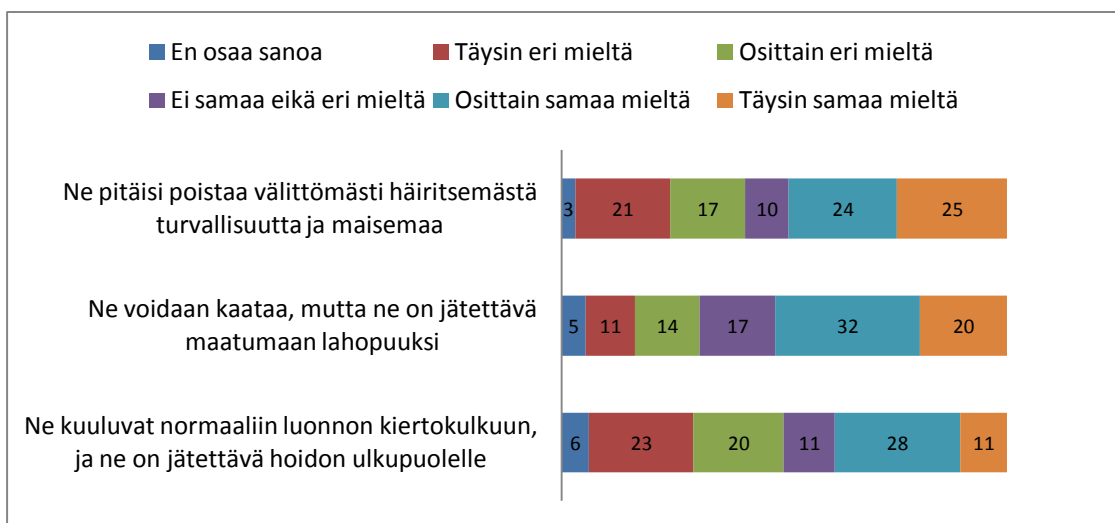
Vastaajille esitettiin väittämien muodossa jatkokysymys, mitä kuolleille ja heikentyneille puille pitäisi tehdä. Suurin osa asukkaista oli nähnyt kuolleita ja heikentyneitä puita liikkueessaan kyselyalueella. Noin puolet vastanneista oli sitä mieltä, että puut pitäisi kaataa, mutta kaadon jälkeinen toimenpide jakoi vastaajia niin, että osa vastaajista toivoi niiden poisvientä ja osa niiden jättämistä lahoppuiksi. Lisäksi vastaajista 39 prosenttia toivoi kuolleiden ja heikentyneiden puiden jättämistä kokonaan hoidon ulkopuolelle ja 52 prosenttia toivoi kaadettujen puiden jättämistä maalahoppuiksi.

Väittämästä ”Ne pitäisi poistaa välittömästi häiritsemästä turvallisuutta ja maisemaa” samaa mieltä oli 49 prosenttia vastaajista ja 38 prosenttia oli eri mieltä. Kymmenesosa vastaajista ei ollut asiasta samaa eikä eri mieltä. Alle 35-vuotiaista vastaajista 26 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ”Lahoppuut pitäisi poistaa välittömästi häiritsemästä turvallisuutta ja maisemaa”. Vastaajien iän noustessa väitteestä oltiin enemmän samaa mieltä. Ikäluokasta 35–49 vuotta, samaa mieltä väittämästä oli 39 prosenttia ja 50–65-vuotiaista samaa mieltä väittämän kanssa oli 55 prosenttia ja yli 65-vuotiaista reilu 70 prosenttia ($t = 5.4995$). Yli 40 vuotta alueella asuneista 72 prosentin mielestä lahoppuut pitäisi poistaa välittömästi ja 11–40 vuotta alueella asuneista 56 prosentin mielestä pitäisi toimia samoin. 35 prosenttia alle 10 vuotta alueella asuneista ajattelee samoin ($t = 4.248$). Vastaajista 69 prosenttia perusasteen käyneistä oli sitä mieltä, että lahoppuut pitäisi poistaa välittömästi. Toisen asteen ja korkea-asteen käyneistä samaa mieltä väitteestä oli 49 prosenttia vastanneista ($t = 2.7537$).

Väittämään ”Ne voidaan kaataa, mutta ne on jätettävä maatumaan lahoppuiksi” asukkaat reagoivat niin, että 52 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa ja 26 prosenttia oli eri mieltä väittämästä. Vastaajista 17 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä asiasta.

Väittämään ”Ne kuuluvat normaaliin luonnon kiertokulkuun ja ne on jätettävä hoidon ulkopuolelle” vastaajat reagoivat niin, että 39 prosenttia oli väittämän kanssa

samaa mieltä ja 44 prosenttia oli väittämän kanssa eri mieltä. Lisäksi 11 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä.

Kuva 8. Toimenpiteet kuolleille ja heikentyneille puille (n=361)

4.3 Mieliä hoitotöistä

4.3.1 Työmaan toteutus

Vastaajilta kysyttiin heidän mielipidettään siitä, miten tulevien metsätöiden tiedotuksessa on onnistuttu ennakkoon asukas- ja lehtitiedottein. Vastaajista 48 prosenttia ilmoitti, ettei ole saanut riittävästi tietoa ennakkoon heidän asuinalueellansa tehtävistä metsänhoitotöistä ja 30 prosenttia puolestaan ilmoitti, että he ovat saaneet riittävästä informaatiota. Pidempään asuneet olivat selkeästi tietoisempia hoitotöistä. Yli 40 vuotta alueella asuneista 55 prosenttia alueella oli saanut riittävästi tietoa hoitotöistä ja 35 prosenttia 21–40 vuotta asuneista koki samoin. Alueella 0–20 vuotta asuneista 25 prosenttia oli saanut mielestään riittävästi tietoa hoitotöistä ($t = 3.6661$). Myös ikä vaikutti tietoisuuteen hoitotöistä, vanhemmat vastaajat olivat selkeästi tietoisempia tulevista töistä. Alle 35-vuotiaista 15 prosenttia oli samaa mieltä siitä, että sai tarpeeksi tietoa tulevista hoitotöistä. 35–65 vuotiaista 30 prosenttia ilmoitti saaneensa tarpeeksi tietoa ennakkoon ja yli 65-vuotiaista 49 prosenttia ($t = 4.2347$).

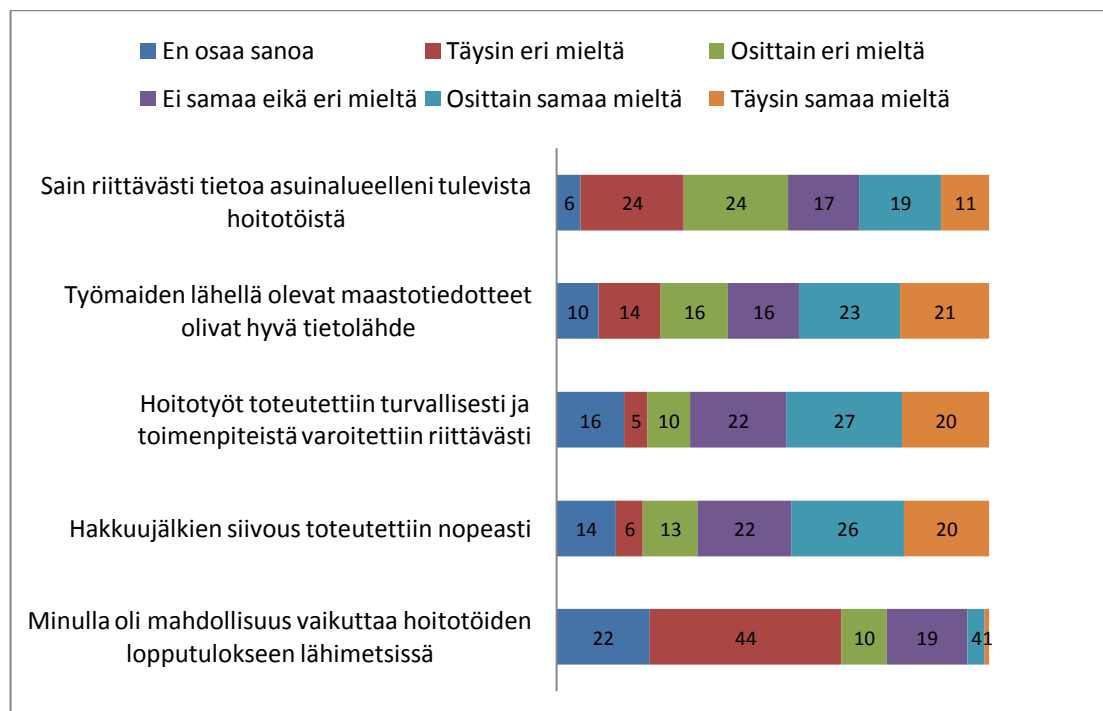
Kun asukailta kysyttiin, olivatko työmaiden yhteydessä olevat maastotiedotteet hyvä tietolähde, 44 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä ja 30 prosenttia oli eri

mieltä väittämän kanssa. Ulkoiluaktiivisuus vaikutti vastaajien mielipiteeseen siitä, olivatko maastotiedotteet hyvä tietolähde.

Väittämään ”Hoitotyöt toteutettiin turvallisesti ja toimenpiteistä varoitettiin riittävästi” asukkaat suhtautuivat niin, että 47 prosenttia vastaajista oli väittämän kanssa osittain tai täysin samaa mieltä. Eri mieltä väittämän kanssa oli 15 prosenttia vastaajista. Vastaajista 22 prosenttia ei ollut asiasta samaa eikä eri mieltä ja 13 prosenttia ei osannut vastata väittämään.

Väittämästä ”Hakkuujälkien siivous toteutettiin nopeasti” vastaajista 46 prosenttia oli samaa mieltä ja 19 prosenttia oli eri mieltä väittämän kanssa. Vastaajista 22 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä ja 14 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen.

Väittämästä ”Minulla oli mahdollisuus vaikuttaa hoitotöiden lopputulokseen lähimetsissäni” 55 prosenttia asukkaista oli eri mieltä. Samaa mieltä väitteen kanssa oli 5 prosenttia. Ei samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa oli 19 prosenttia ja kysymykseen ei osannut vastata 22 prosenttia asukkaista.

Kuva 9. Vastaajien mielipide työmaan toteutuksesta (n=365)

4.3.2 Tyytyväisyys hoitotyön lopputulokseen

Asukkailta kysyttiin hoitotöiden vaikutuksesta lähimetsän olemukseen ja tilaan. Näitä asioita selvitettiin erilaisilla väittämillä. Vastanneista 61 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ”Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli viihtyisämpiä” ja 16 prosenttia oli väitteestä eri mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä väitteen kanssa oli 15 prosenttia ja väitteeseen ei osannut vastata kahdeksan prosenttia vastanneista. Vanhemmat ikäluokat pitivät metsiä viihtyisämpänä hoitotöiden jälkeen. Alle 35-vuotiaista 47 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ”Lähimetsistä tuli hoitotoimien jälkeen viihtyisämpiä” ja 35–65-vuotiaista 67 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ja yli 65-vuotiaista 77 prosenttia ($t = 3.3958$). Perusasteen käyneistä 81 prosenttia oli sitä mieltä, että metsistä tuli viihtyisämpiä hoitotöiden jälkeen. Vastaava luku oli toisen asteen käyneillä 71 prosenttia ja korkea-asteen käyneillä 67 prosenttia ($t = 2.5844$).

Väittämästä ”Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli vaihtelevampia” 42 prosenttia vastanneista oli samaa mieltä ja 21 prosenttia oli eri mieltä. Vastaajista 28 prosenttia ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä ja 10 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen. Kun ikää verrataan hoitotöiden onnistumiseen metsän vaihtelevuuden osalta, niin käy ilmi, että vanhemmat ikäluokat pitävät metsiä vaihtelevampina hoitotöiden jälkeen kuin nuoret ikäluokat. Alle 35-vuotiaista 23 prosenttia piti metsiä vaihtelevampana ja ikäluokassa 35–65 45 prosenttia koki samoin. Yli 65-vuotiaista 65 prosenttia piti metsiä vaihtelevampina hoitotoimien jälkeen ($t = 4.9391$). Perusasteen käyneistä 61 prosentin mielestä metsistä tuli vaihtelevampia hoitotöiden jälkeen. Vastaava luku toisen asteen käyneillä oli 52 prosenttia ja korkea-asteen käyneillä 39 prosenttia ($t = 2.3633$).

Vastanneista 64 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ”hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli turvallisempia” ja yhdeksän prosenttia vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa. Vastanneista 19 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä. Vanhemmat ikäluokat pitivät metsiä turvallisempana hoitotoimien jälkeen, alle 35-vuotiaista 60 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ja 35–65-vuotiaiden ikäluokassa 67 prosenttia koki samoin. Myös vähemmän koulutetut olivat enemmän samaa mieltä väitteestä kuin korkeammin koulutetut. Yli 65-vuotiaista 83 prosenttia piti metsiä turvallisempina hoitotoimien jälkeen ($t = 2.9149$). Perusasteen käyneistä

83 prosenttia piti metsiä turvallisempina ja vastaava luku oli toisen asteen käyneillä 73 prosenttia ja korkeakoulun käyneillä 63 prosenttia ($t = 2.5918$).

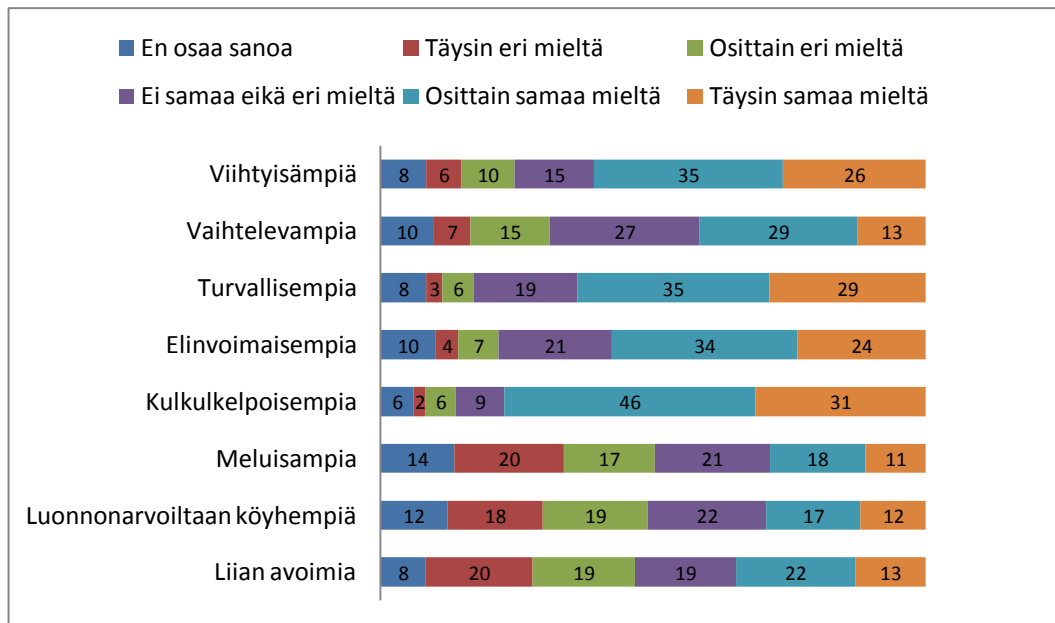
Väittämästä ”Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli elinvoimaisempia” vastanneista 58 prosenttia oli samaa mieltä ja 12 prosenttia oli eri mieltä. Vastanneista 21 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä, ja joka kymmenes ei osannut vastata kysymykseen. Kun sukupuolta tarkasteltiin suhteessa hoitotöiden onnistumiseen metsän elinvoimaisuuden osalta, täysin tai osittain samaa mieltä olevat erosivat niin, että miehistä 71 prosenttia ja naisista 56 prosenttia piti metsiä elinvoimaisempina hoitotöiden jälkeen ($t = 2.8581$). Alle 35-vuotiaista 50 prosenttia piti metsiä elinvoimaisempina hoitotoimien jälkeen, yli 65-vuotiaista 73 prosenttia ($t = 2.6466$).

Vastanneista 77 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ”Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli kulkukelpoisempia” ja kahdeksan prosenttia vastaajista oli eri mieltä.

Väittämästä ”Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli meluisampia” vastaajista 29 prosenttia oli samaa mieltä ja 37 prosenttia oli eri mieltä. Vastanneista 21 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä ja 14 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen.

Vastanneista 29 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ”Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli luonnonarvoiltaan köyhempiä” ja 37 prosenttia oli eri mieltä. Vastanneista 22 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä 12 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen.

Väittämästä ”Lähimetsistä tuli hoidon jälkeen liian avoimia” vastaajista 35 prosenttia oli samaa mieltä ja 39 prosenttia vastanneista oli eri mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä olevien osuus oli 19 prosenttia. Kun sukupuolta tarkasteltiin suhteessa hoitotöiden onnistumiseen metsän avoimuuden osalta, täysin tai osittain samaa mieltä olevat erosivat niin, että miehistä 30 prosenttia ja naisista 48 prosenttia piti metsiä liian avoimina hoitotöiden jälkeen ($t = 3.1798$).

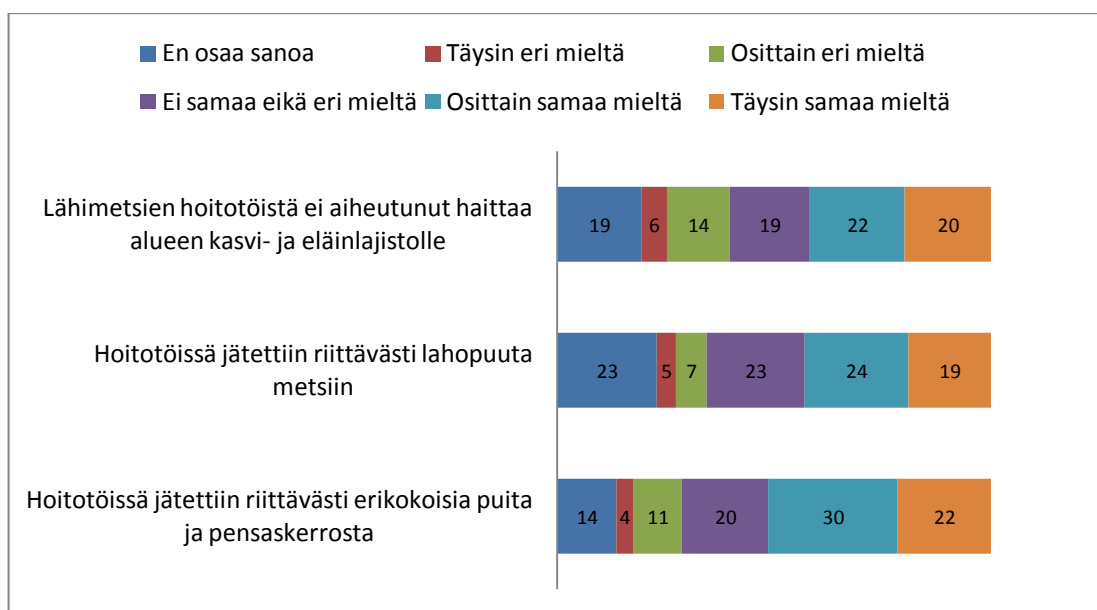
Kuva 10. Tyytyväisyys hoitotyön lopputulokseen (n=339)

4.3.3 Hoitotöiden vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Asukkaiden mielipidettä metsänhoitotöiden vaikutuksesta alueen lähimetsien luonnon monimuotoisuuteen selvitettiin kolmella väittämällä. Väittämästä ”Lähimetsieni hoitotoista ei aiheutunut haittaa alueen kasvi- ja eläinlajistolle” 42 prosenttia oli samaa mieltä. Viidennessä vastaajista ei ollut samaa mieltä väitteen kanssa ja 19 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen. Iäkkäämmät vastaajat olivat enemmän samaa mieltä väitteestä kuin nuoremmat. Alle 35-vuotiaista 35 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ja 35–49-vuotiaista 41 prosenttia vastanneista oli samaa mieltä väitteen kanssa ja 50–65-vuotiaista 49 prosenttia. Yli 65-vuotiaista 71 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ($t = 5.1586$). Myös pidempään asuneet olivat enemmän samaa mieltä väitteestä. Yli 40 vuotta alueella asuneista 66 prosenttia oli sitä mieltä, että hoitotoista ei aiheutunut haittaa alueen kasvi- ja eläinlajistolle ja 56 prosenttia 21–40 vuotta asuneista sekä 40 prosenttia alle 10 vuotta alueella asuneista ($t = 3.1329$).

Väittämästä ”Hoitotöissä jätettiin riittävästi lahoppua metsiin” vastanneista 43 prosenttia oli samaa mieltä ja 12 prosenttia oli eri mieltä. Vastanneista 23 prosenttia ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä. Tarkasteltaessa sukupuolta väitteen kanssa, huomattiin, että miehistä 65 prosenttia oli sitä mieltä, että lahoppua oli jätetty riittävästi, kun naisilla vastaava luku oli 48 prosenttia ($t = 2.9433$).

Väittämästä ”Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaskerrosta” vastanneista 51 prosenttia oli samaa mieltä ja 15 prosenttia oli eri mieltä. Viidennessä vastaajista ei ollut väitteestä samaa eikä eri mieltä ja 14 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen. Miehistä 66 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ”Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaskerrosta”, kun naisista tätä mieltä oli 54 prosenttia vastanneista ($t = 2.1370$). Lisäksi vanhemmat ikäluokat olivat enemmän samaa mieltä väitteestä. Alle 35-vuotiaista 38 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ja 35–49-vuotiaista 57 prosenttia vastanneista oli samaa mieltä väitteen kanssa ja 50–65 vuotiaista 62 prosenttia. Yli 65-vuotiaista 71 prosenttia oli samaa mieltä väittämästä ($t = 4.2469$). Päivittäin ulkoilevista 49 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ”Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaskerrosta”. Harvemmin ulkoilevista 38 prosenttia oli samaa mieltä väitteestä ($t = 2.1370$).

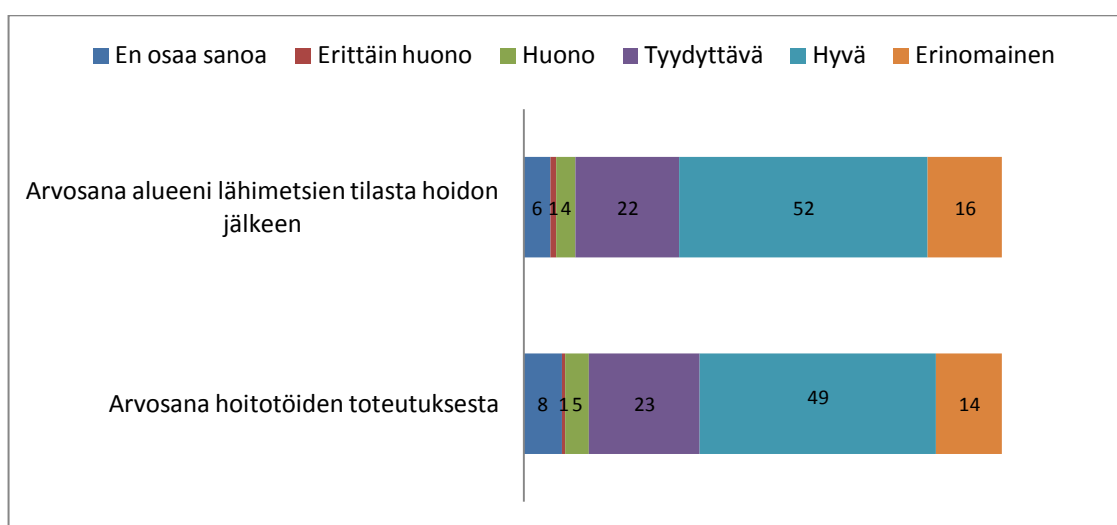
Kuva 11. Asukkaiden mielipide hoitotöiden vaikutuksesta luonnon monimuotoisuuteen (n=313)

4.3.4 Asukkaiden antama arvosana hoitotöiden onnistumisesta

Viimeisenä kysymyksenä asukailta kysyttiin mielipidettä heidän lähimetsien tilasta hoidon jälkeen ja arvosanaa hoitotöiden toteutuksesta. Asukkaista 52 prosenttia antoi hyvän arvosanan lähimetsien tilasta. Toiseksi eniten (22 %) valittiin arvosanaa

tydyttävä. Erinomaiseksi lähimetsien tilan arvioi 16 prosenttia vastanneista ja huonoksi kuusi prosenttia vastanneista.

Vastaajista 49 prosenttia arvioi, että hoitotyöt toteutettiin hyvin ja 23 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että hoitotyöt toteutettiin tyydyttävästi. Erinomaisesti toteutettuna hoitotöitä piti 14 prosenttia vastaajista. Tyydyttävän arvosanan vastaajista antoi vajaa 23 prosenttia. Arvosanan huono tai erittäin huono antoi kuusi prosenttia vastaajista.

Kuva 12. Asukkaiden antama arvosana hoitotöiden onnistumisesta (n=375)

5 TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Tutkimusmenetelmän arviointi

Kyselylomaketta testattiin henkilöillä, jotka eivät ole tekemisissä metsäalan kanssa, minkä jälkeen kyselylomakkeen sisältöä ja ulkoasua vielä parannettiin tutkimusta enemmän hyödyttäväksi. Kyselylomakkeissa olevat kysymykset suhteesta lähimetsään ja mielipiteestä hoitotöihin perustuvat pitkälti aikaisempiin kokemuksiin vastaavista kyselyistä sekä Helsingin kaupungin toteuttamista metsänhoitokäytänteistä metsissensä. Lisäksi kyselylomakkeessa käytettyjen käsitteiden muotoilussa pyrittiin selkeyteen ja virhetulkintojen välttämiseen.

Tutkimuksen vastausprosentti (42 %) oli lähes sama kuin esimerkiksi Tyrväisen ym. (2005b) (43 %) ja Tyrväisen ja Mäkisen (2006) (42 %) tutkimuksissa. Lisäksi se oli jonkin verran parempi kuin vastaavissa Jyväskylän kaupungin tekemissä asukastutkimuksissa. Niiden vastausprosentit olivat 29–32 prosenttia (Partanen 2007), (Tolppanen 2009, 2010). Vastaukseen vaikuttavat etenkin ihmisten haluttomuus vastata kirjallisiin kyselyihin, tutkimuksen aihe ja sen kiinnostavuus, kyselylomakkeen pituus ja kysymysten helppotajuisuus. Tässä tutkimuksessa keskeistä oli asukkaiden suhde lähimetsään ja varsinkin suhtautuminen siellä tehtäviin hoitotöihin.

Asukkailla oli mahdollisuus kommentoida lomakkeen lopussa vapaamuotoisesti kyselyyn liittyviä asioita. Tähän vapaamuotoiseen vastauskenttään vastattiin keskimääräistä enemmän, koska keskiarvot aikaisemmissa Helsingin kaupungin asukastutkimuksissa olivat noin neljä merkkiä, kun tässä tutkimuksessa keskiarvo oli noin 20 merkkiä. Tämä kertoo todennäköisesti siitä, että lähimetsillä on ihmisille suuri merkitys ja siellä tehtävät toimenpiteet herättävät ihmisissä tunteita sekä hoidon puolesta että sitä vastaan. Kysymyslomakkeessa olleet käsitteet lähimetsästä ja Helsingin kaupungin rakennusviraston metsien hoidon periaatteet olivat osalle vastaajia liian epämääräisesti muotoiltuja tai vaikeita hahmottaa, sillä osa vastaajista ei osannut ottaa lainkaan kantaa siihen osaan kysymyksiä tai väittämiä.

Katotutkimus tehtiin käytettävissä olevien muuttujien eli sukupuolen ja iän suhteen vertaamalla koko otoksen (n=1000) ja vastanneiden määrää (n=420). Vertailusta kävi ilmi, että eniten vastaamatta jättäneitä oli alle 35-vuotiaissa ja ahkerimmin vastattiin 50–65-vuotiaiden keskuudessa. Tästä ja vastanneiden keski-ikästä voidaan päätellä, että kyselyyn vastanneiden ikä on korkeampi kuin helsinkiläisten keskimäärin. Tämä on jossain mielessä ongelma tulosten yleistettävyyden kannalta, varsinkin, kun tiedetään tämän ja muiden tutkimuksien perusteella, että nuorempien ikäluokkien lähimetsäsuhde ja mielipide hoitotoista poikkeaa vanhemmista ikäluokista.

5.2 Maisemapreferenssien näkyminen tuloksissa

Kaplanin ja Kaplanin (1989) information-model-teoria ei kata kaikkia näkökohtia, jotka todennäköisesti vaikuttavat ihmisten maisemamieltymyksiin. Esimerkkejä tällaisista ominaisuuksista ovat visuaalinen saavutettavuus, tuttuus, tasainen maasto, syvyyden tunne, aukot, polut ja merkit, näkymät sekä vesi (Kaplan ym. 1998). Näiden sisällyttäminen teoriaan tuottaa parempia selityksiä maisemapreferensseistä. Lisäksi kulttuurisia ja kaupunkikulttuurisia eroja ei ole yhdistetty teoriaan, vaikka Kaplan ja Kaplan (1989) osoittavat, että käsitykset ja mieltymykset luonnon ympäristöistä eivät ole universaaleja, vaan jotkut erot johtuvat yleisestä tiedosta, asiantuntemuksesta ja vaihtelusta eri kulttuurien, etnisen tai osa-kulttuurien välillä. Eri kulttuureissa metsä voidaan kokea uhkaavana paikkana erilaisten konfliktien vuoksi, ja nämä kokemukset voivat vaikuttaa myös siihen, miten maahanmuuttaja kokee nykyisen kotimaansa metsät (Faehnle 2011).

Tällä tutkimuksella testattiin Kaplanin ja Kaplanin (1989) information model-teorian keskeisempiä kohtia ihmisten maisemamieltymyksistä eli yhtenäisyyttä, selkeyttä, salaperäisyyttä ja monimuotoisuutta aineiston kysymysten avulla (ks. liite). Teoriaa on testattu kohtalaisen paljon ja etenkin yhtenäisyys ja salaperäisyys ovat siinä tärkeitä maisema-arvostuksien ennustamisessa (Karjalainen 2001). Tämän työn tuloksista voidaan havaita, että monet vastaajat kokivat lähimetsät hoitotoimien jälkeen liian avoimiksi, joka voi teorian kautta tarkasteltuna merkitä sitä, että he kokivat maiseman salaperäisyyden heikenneen. Salaperäisyys on ikään kuin lupaus siitä, että maiseman sisään mentäessä on tarjolla jotain enemmän kuin on välittömästi nähtävissä (Karjalainen 2001). Toisaalta liialliseksi koettu avoimuus voidaan tulkita, että hoitotoimenpiteet saattoivat vaikuttaa maiseman yhtenäisyyteen eli maiseman

vaihtelu peitteisemmästä avoimeen koettiin liian ”kaoottiseksi” ja maiseman vaihettumisen rajapinnat liian jyrkiksi. Hoitotoimenpiteet saattoivat parantaa maiseman selkeyttä eli niillä saatiin esiin tasaisesta maisemasta jokin maamerkki, kuten hieno yksittäinen puu tai kallio. Lähimetsien hoitotyöt saattoivat parantaa maiseman monimuotoisuutta tuomalla esiin erilaisia visuaalisia elementtejä, kuten merinäköalaa, kallioalueita yms. Teorian mukaiseen monimuotoisuuteen maisemaan kuuluvat myös toimintamahdollisuudet, joita hoitotyöt paransivat liikkuvuuden paranemisen ansiosta.

5.3 Suhde lähimetsään ja hoitotoimenpiteisiin

Suurin osa vastanneista eli 45 prosenttia asuu lähimetsän välittömässä läheisyydessä ja 40 prosenttia vastaajista ulkoilee useamman kerran viikossa. Asumisetaisytydellä lähimetsästä ja ulkoilukertojen määrällä lähimetsissä on selkeä yhteys esimerkiksi Neuvosen ja Sieväsen (2007) tutkimuksen mukaan. Jos asuu metsän välittömässä läheisyydessä, ulkoilukertoja on noin viisi kertaa viikossa. Jos etäisyys lähimetsään on kaksi kilometriä, ulkoilukertoja on noin kaksi kertaa viikossa. Ylivoimaisesti suurin syy lähimetsissä ulkoilemiseen on liikunta (70 %). Tämä on linjassa Tyrväisen ym. (2003) tutkimuksen kanssa, jossa 62 prosenttia vastaajista ilmoitti kävelyn ja hölkkäilyn suurimmaksi liikkumisen syykseen. Lisäksi tutkimuksessa ulkoiluaktiviteetit ovat eniten vastauksia saanut syy (78 %) liikkua lähimetsissä. Toiseksi suurin syy lähimetsissä liikkumiseen on luonnon hiljaisuudesta ja kauneudesta nauttiminen (60 %). Kysymyksessä ei rajattu, tapahtuuko liikunta rakennetuilla ulkoilureiteillä metsässä vai metsän sisällä reittien ulkopuolella. Todennäköisesti suurin osa liikkuu rakennetuilla reiteillä ja poluilla. Tyrväisen ja Mäkisen (2006) tutkimuksessa tämä vaihtoehto oli viidenneksi suosituin vaihtoehto (68 %). Kolmanneksi suosituin vaihtoehto oli kauniista maisemista nauttiminen (53 %). Mäkisen ja Tyrväisen (2006) tutkimuksessa sama vaihtoehto oli toiseksi suosituin (72 %). Tolppasen (2009) tutkimuksessa kolme tärkeintä seikkaa lähimetsissä liikkumiseen olivat luonnon kauneudesta nauttiminen, luonnonilmiöiden tarkkailu ja raitis ilma.

Ihmiset arvostavat lähimetsissään huomattavasti muita vaihtoehtoja enemmän henkisiä arvoja eli kaunista maisemaa (54 %), metsän tuntua (54 %) sekä rauhaa ja hiljaisuutta (48 %). Samantyyppiset seikat ovat olleet suosituimpia

vastausvaihtoehtoja myös aiemmissa kyselyissä (esimerkiksi Mäkinen & Tyrväinen 2006), joissa vastaajat arvostivat eniten maisemien kauneutta, rauhaa ja hiljaisuutta sekä mahdollisuutta kokea metsän tuntua.

Suurin osa (53 %) arvostaa sellaista lähimetsää, jota on hoidettu luontoarvot, maisema ja virkistyskäyttö huomioiden. Tämä on hoitotapa, jota rakennusvirasto pääasiassa toteuttaa alueillansa. Huomionarvoista on, että molempia hoidon ”ääripää”-vaihtoehtoja eli tehokasta puistomaista hoitoa ja täydellistä hoitamattomuutta kannatti 14 prosenttia vastanneista. Samansuuntaisen tuloksen antaa myös Tyrväisen ym. (2003) tutkimus, jossa ihmiset arvostivat noin kaksi kertaa enemmän sellaista metsää jota on hoidettu kuin täysin hoitamattomaa metsää. Lisäksi mm. Partasen (2007) ja Tolppasen (2009) tutkimuksissa ylivoimaisesti suurin osa vastaajista koki, että lähimetsien hoito on tärkeää.

Kysyttäessä vastaajien mielipidettä siitä, miten luonnonhoidon linjaus on toteutunut Laajasalon länsiosan suunnittelualueella, huomiota herättävää oli vastausten ”ei samaa eikä eri mieltä” ja ”en osaa sanoa” suurehko osuus. Tämä voi kertoa muun muassa siitä, että luonnonhoidon linjaukset voivat olla vaikeasti avautuvia tai siitä, että linjaukset ovat niin yleistasoisia, että niihin on vaikea ottaa kantaa. Linjauksesta ”Liikenneväylien ympäristöä hoidetaan huomioiden sekä suoja- että maisemavaikutukset” peräti 15 prosenttia oli osittain tai täysin eri mieltä. Tämä tulos voidaan tulkita niin, että suojametsien hoidossa ei ole onnistuttu niin hyvin kuin muiden linjausta koskevien hoitoluokkien osalta. Lisäksi tämä tulos linkittyy siihen, että ihmiset kokivat metsät liian avoimiksi hoitotöiden jälkeen. Tähän tulokseen voi vaikuttaa se, että kysely tehtiin välittömästi hoitotöiden jälkeen, jolloin hoidetut metsät näyttävät poikkeuksellisen avarilta. Tämä seikka korostuu erityisesti suojametsien osalta, jotka ovat vilkkaasti käytettyjen reittien varsilla.

Suurin osa asukkaista oli havainnut kuolleita ja heikentyneitä puita lähimetsissään. Yli puolet vastanneista oli sitä mieltä, että vaaralliset puut voidaan kaataa, mutta ne on jätettävä maalahopuiksi ja reilu kolmannes oli sitä mieltä, että kuolleet ja heikentyneet puut on jätettävä kokonaan hoidon ulkopuolelle. Tämä tulos voi kertoa siitä, että lahopuun merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta on painotettu huomattavan paljon tiedotusvälineissä viime vuosina.

Enemmistö vastaajista ei ollut tietoinen aluesuunnitelmasta, johon luonnonhoitotyöt perustuvat. Tämä voi osaltaan selittää sitä, miksi moni asukas (48 %) koki, että luonnonhoitotyöt tulivat heille yllätyksenä. Maastotiedotus näyttäisi onnistuneen suhteellisen hyvin, sillä melkein puolet vastanneista (44 %) ilmoitti niiden olleen hyvä tietolähde luonnonhoitotoista. Lisäksi lähes puolet vastanneista (47 %) oli sitä mieltä, että hoitotyöt toteutettiin turvallisesti. Tulosten perusteella näyttää siis sille, että luonnonhoitoyksikkö onnistui maastotiedottamisessa verraten hyvin. Vastaajista 46 prosenttia oli sitä mieltä, että hakkuutähteiden siivous toteutettiin nopeasti, mitä voi pitää hieman yllättävänä tuloksena aiemmin rakennusvirastolle tulleen suoran palautteen perusteella. Tässä tuloksessa näkyy luultavasti integroitu hakkuu, jossa entistä suurempi osuus puusta jätetään katkomatta ja karsimatta ja vältetään näin turhaa hakkuutähdettä. Suurin osa (55 %) vastaajista koki, että heillä ei ollut mahdollisuutta vaikuttaa hoitotöiden lopputulokseen. Tämä tulos on linjassa sen kanssa, että suurimmalle osalle hoitotyöt tulivat muutenkin yllätyksenä. Jos työt tulevat yllätyksenä, ei niihin voi tällöin vaikuttaakaan.

Enemmistö vastanneista oli samaa mieltä positiivisista väittämistä liittyen hoitotöiden lopputulokseen, kuten esimerkiksi lähimetsistäni tuli: viihtyisämpiä (61 %), vaihtelevampia (42 %), turvallisempia (64 %), elinvoimaisempia (58 %) ja kulkukelpoisempia (77 %). Tämä on linjassa aikaisempien vastaavien tutkimusten kanssa (Partanen 2007 ja Tolppanen 2009) kanssa, jossa ihmiset kokivat hoitotöiden parantaneen lähimetsän laatua. Toisaalta yli kolmannes (35 %) vastaajista koki, että metsistä tuli hoitotöiden jälkeen liian avoimia. Tähän vaikutti ilmeisesti kyselyn ajankohta ja vuodenaika. Lomakkeet menivät talouksiin juuri, kun työt olivat päättymässä marraskuussa ja tällöin aluskasvillisuus ei ole voinut elpyä hakkuun jälkeen. Kyselyn ajankohtana marraskuun lopussa, metsä on täysin lehdetön ja aukea luonnostaan ja jos kysely olisi järjestetty seuraavana kesänä hoitotöiden jälkeen, olisi tulos ollut avoimuuden osalta erilainen. Lähes kolmannes vastanneista (29 %) piti metsiä luontoarvoiltaan köyhempinä ja meluisampana hoitotoimien jälkeen. Tähän vaikutti varmasti osin sama seikka kuin avoimuuteenkin, eli kyselyn ajankohta. Toisaalta tulos voidaan nähdä luontoarvojen köyhtymisen osalta lievänä epäonnistumisena sekä tiedotuksen että toimenpiteiden osalta, koska rakennusvirasto on jo pidemmän aikaa julkisuudessa painottanut voimakkaasti ekologisesti kestäviä

toimintatapojaan ja sen pysyviin toimintatapoihin on linjattu ekologisesti kestävä luonnonhoito.

Omalta osaltaan huonosta rakennusviraston arvojen esille tuomisesta kertoo myös se, että peräti reilu kymmenes asukkaista (12 %) ei osannut vastata oliko hoitotöistä haittaa luonnonarvoille. Tulos voisi antaa viitteitä siitä, että vaikka rakennusvirasto noudattaa luonnonhoidon linjausta ja luonnon monimuotoisuuden toiminta-ohjelmaa, joissa luontoarvojen vaaliminen on yksi tärkeimmistä asioista, niin tämä seikka ei ole kaikesta tiedottamisesta huolimatta suuren yleisön tiedossa. Osaltaan tätä seikkaa tukee myös se, että kun asukkaiden mielipidettä kysyttiin yksityiskohtaisemmin hoitotöiden vaikutuksesta luonnon monimuotoisuuteen, huomattavan iso osa vastaajista ei osannut vastata näihin kohtiin. Melkein neljännes vastanneista (23 %) ei osannut sanoa, jätettiinkö lahopuuta tarpeeksi metsiin ja reilu kymmenes (14 %) ei pystynyt sanomaan, huomioitiinko eri-ikäisrakenteisuutta riittävästi. Lisäksi melkein viidennes (19 %) ei osannut vastata, aiheutuiko hoitotöistä haittaa kasvi- ja eläinlajistolle. Näistä seikoista voidaan päätellä, että lehti-, asukas- ja maastotiedottamisessa on parantamisen varaa. Ilmeisesti myös rakennusviraston luonnonhoidon yleiset toimintatavat ja periaatteet pitäisi tuoda paremmin esille.

Yli kaksi kolmasosaa (68 %) vastaajista antoi arvosanan erinomainen tai hyvä lähimetsien tilalle hoitotoimien jälkeen. Tämä on linjassa sen kanssa, että enemmistö vastaajista oli aiemmin kuvaillut hoidetun metsän tilaa positiivisilla termeillä. Lisäksi tulos on linjassa aikaisempien vastaavien asukaskyselyjen kanssa. (Partanen 2007) ja (Tolppanen 2009) Enemmistö vastaajista (63 %) antoi arvosanan erinomainen tai hyvä hoitotöiden lopputuloksesta ja vajaa viidennes tyydyttävä (23 %), mitä on pidettävä hyvänä tuloksena. Arvosanan huono antoi sekä toteutuksesta, että lopputuloksesta vajaa kymmenes (6 %) vastaajista.

5.4 Taustamuuttujien vaikutus lähimetsäsuhteeseen ja hoitotöihin suhtautumiseen

Taulukko 2. Yhteenveto taustamuuttujien vaikutuksesta

	Tulos
Koulutus Perusaste Toinen aste Korkeakoulu	<u>Luonnonhoidon linjauksen toteutuminen:</u> <u>Viheralueiden kestävyys ja elinvoimaisuus:</u> -Korkeammin koulutetut enemmän eri mieltä
Asumismuoto Omistusasunto Vuokra-asunto	<u>Suojametsien säilyminen:</u> -Omistusasuntoasujat enemmän eri mieltä
Ikäryhmä 0 - 49 yli 50	<u>Aluesuunnitelma ja siihen osallistuminen:</u> <u>Tietoisuus aluesuunnitelmasta:</u> -Iän myötä tietoisuus kasvaa
Asumisaika alle 10 11 - 20 21 - 40 yli 40	<u>Tietoisuus aluesuunnitelmasta:</u> -Asumisajan myötä tietoisuus kasvaa
Ikäryhmä: 0 - 49 50 - 65 Yli 65	<u>Syy liikkumiseen lähimetsissä:</u> <u>Oman rauhan merkitys:</u> -Vähenee iän myötä
Koulutus: Korkeakoulu Toinen aste Perusaste	<u>Luonnonilmiöiden tarkkailu:</u> -Vähenee koulutuksen laskiessa
Sukupuoli Naiset Miehet	<u>Mieleisen lähimetsän tunnukset:</u> <u>Turvallisuus:</u> -Naiset arvostavat kaksi kertaa enemmän
Asumisaika Alle 10 11 - 20 21 - 40 Yli 40	<u>Viihtyisyys:</u> -Mitä kauemmin asuu, sitä enemmän arvostaa viihtyisyyttä

Taulukko 2. jatkuu.

Taustamuuttuja	Tulos
Koulutus Perusaste Toinen aste Korkeakoulu	<i>Lähimetsien hoidon tarpeellisuus</i> <u>Puistomainen hoito ja lyhyt hoidon väli:</u> -Mitä korkeampi koulutus, sen lievempää hoidon tulisi olla
Ikäryhmä alle 35 35 - 49 50 - 65 Yli 65	<u>Puistomainen hoito ja lyhyt hoidon väli:</u> -Mitä vanhempi vastaaja, sitä tehokkaampaa hoitoa ja sen lyhyemmällä välillä
Asumisaika Alle 10 21 - 40 Yli 40	<u>Puistomainen hoito ja lyhyt hoidon väli:</u> -Kauemmin asuneet haluavat tehokkainta hoitoa
Ikäryhmä Alle 35 35 - 49 50 - 65 Yli 65	<u>Lähimetsien hoito ainoastaan vaaralliset puut poistaen:</u> -Mitä nuorempi vastaaja, sitä enemmän samaa mieltä väitteestä
Ikäryhmä Alle 35 35 - 49 50 - 65 Yli 65	<i>Havainnot kuolleista ja heikentyneistä puista:</i> <u>Onko nähnyt kuolleita/heikentyneitä puita:</u> -Vanhemmat ikäluokat havainneet enemmän
Ikäryhmä Alle 35 35 - 49 50 - 65 Yli 65	<i>Toimenpiteet kuolleille ja heikentyneille puille:</i> <u>Pitäisi poistaa välittömästi:</u> -Iän noustessa enemmän samaa mieltä väitteestä
Ikäryhmä Alle 35 35 - 65 Yli 65	<i>Työmaan toteutus:</i> <u>Sai riittävästi tietoa tulevista hoitotoista:</u> -Vanhemmat ikäluokat selkeästi tietoisempia hoitotoista.
Asumisaika Alle 20 21 - 40 Yli 40	<u>Sai riittävästi tietoa tulevista hoitotoista:</u> -Pitempään asuneet selkeästi tietoisempia hoitotoista

Taulukko 2. jatkuu.

Taustamuuttuja	Tulos
Ikäryhmä Alle 35 35 - 65 Yli 65	Tyytyväisyys hoitotyön lopputulokseen: <u>Lähimetsistäni tuli hoitotoimien jälkeen viihtyisämpiä:</u> -Vanhemmat ikäluokat pitävät metsiä enemmän viihtyisämpänä
Ikäryhmä Alle 35 35 - 65 Yli 65	<u>Lähimetsistäni tuli hoitotoimien jälkeen vaihtelevampina:</u> -Vanhemmat ikäluokat pitävät metsiä enemmän vaihtavampina
Ikäryhmä Alle 35 35 - 65 Yli 65	<u>Lähimetsistäni tuli hoitotoimien jälkeen turvallisempia:</u> -Vanhemmat ikäluokat pitävät metsiä enemmän turvallisempina
Koulutus Perusaste Toinen aste Korkeakoulu	<u>Lähimetsistäni tuli hoitotoimien jälkeen turvallisempia:</u> -Vähemmän koulutetut pitävät metsiä enemmän turvallisempina
Ikäryhmä Alle 35 35 - 49 50 - 65 Yli 65	Hoitotöiden vaikutus luonnon monimuotoisuuteen: <u>Lähimetsien hoitotoista ei aiheutunut haittaa kasvi- ja eläinlajistolle:</u> -Iäkkäämmät enemmän samaa mieltä väitteestä
Asumisaika Alle 10 21 - 40 Yli 40	<u>Lähimetsien hoitotoista ei aiheutunut haittaa kasvi- ja eläinlajistolle:</u> -Pidempään asuneet enemmän samaa mieltä väitteestä
Sukupuoli Naiset miehet	<u>Hoitotöissä jätettiin riittävästi lahoppuuta metsiin:</u> -Miehet ovat enemmän samaa mieltä väitteestä
Sukupuoli Naiset Miehet	<u>Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaita:</u> -Miehet enemmän samaa mieltä väitteestä
Ikäryhmä Alle 35 35 - 49 50 - 65 Yli 65	<u>Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaita:</u> -Vanhemmat ikäluokat enemmän samaa mieltä väitteestä
Ulkoiluaktiivisuus Päivittäin Harvemmin	<u>Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaita:</u> -Päivittäin ulkoilevat enemmän samaa mieltä väitteestä

Vastaajien sukupuoli

Naiset arvostavat yli kaksi kertaa miehiä enemmän turvallisuuden tunnetta liikkueessaan lähimetsissä. Toisaalta ristiriitaisuutta tässä tuloksessa on se, että naiset arvostavat turvallisuutta, mutta pitävät siitä huolimatta metsiä liian avoimena hoitotoimien jälkeen. Juuri metsien avoimuus, varsinkin reittien varsilla luo turvallisuuden tunnetta valaistuksen ohella. Tähän voivat vaikuttaa yleiset mielikuvat isojen puistojen uhkista naisille. Naiset pitivät miehiin verrattuna hoitotöitä vähemmän onnistuneena elinvoimaisuuden, luonnon monimuotoisuuden ja metsien avoimuuden suhteen. Miehet olivat havainneet heikentyneitä ja kuolleita puita oli naisiin verrattuna useammin ja lisäksi miehet olivat enemmän samaa mieltä väitteestä, että lahoppuuta on jätetty tarpeeksi hoitotöiden jälkeen.

Vastaajien ikä

Vastaajien iällä näyttää olevan vaikutusta siihen, mikä on heidän mielestään oikeanlaista luonnonhoitoa. Mitä iäkkäämpi vastaaja oli, sitä tehokkaampaa hoitoa hän haluaa ja lyhyemmällä hoidon kiertovälillä. Tulos on hyvin samantyyppinen kuin mm. Tyrväisellä (2005). Lisäksi ikä vaikutti siihen, onko vastaaja havainnut kuolleita tai heikentyneitä puita. Havaintojen määrä kasvoi tasaisesti, mitä enemmän vastaajilla oli ikää. Tähän voi vaikuttaa se, että vanhemmat ihmiset eivät ole tottuneet näkemään lahoppuuta metsissä nykyisiä määriä ja se herättää heissä enemmän huomioita. Vanhempien ihmisten arvomaailma on metsien osalta toisentyypinen kuin nuorilla. Vanhemmat ikäluokat ovat tottuneet siihen, että metsät ovat ennen kaikkea taloudellinen, ei niinkään virkistysellinen hyödyke.

Iällä oli myös vaikutusta siihen, oliko vastaaja saanut tietoa Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelmasta ja tulevista luonnonhoitotöistä. Mitä iäkkäämpi vastaaja oli, sitä todennäköisemmin hän oli suunnitelmasta ja tulevista töistä tietoinen. Tähän seikkaan vaikuttaa luultavasti se, että vanhemmilla ihmisillä on enemmän aikaa seurata perinteisiä tiedotuskanavia, kuten sanomalehtiä ja postiluukusta tulleita tiedotteita.

Vanhemmat ihmiset olivat myös tyytyväisempiä hoitotöiden lopputulokseen. He pitivät lähimetsiä hoitotöiden jälkeen enemmän viihtyisämpinä, vaihtelevampina ja turvallisempina kuin nuoret ikäluokat. Tähän vaikuttaa varmasti vanhempien

ikäluokkien erilainen arvomaailma; ilmeisesti he ovat nuorempia ikäluokkia tottuneempia voimakkaampiin metsänhoitomenetelmiin. Lisäksi yli 65-vuotiaat olivat kaksi kertaa enemmän sitä mieltä, että hoitotöistä ei aiheutunut haittaa luonnolle verrattuna alle 35-vuotiaisiin. Vanhemmat ikäluokat olivat myös enemmän sitä mieltä, että hoitotöiden jälkeen jäi riittävästi lahoppuuta metsiin. Tässäkin luultavasti vaikuttaa ikäluokkien välinen erilainen arvomaailma ja tausta, sekä nuorempien ikäluokkien suurempi tietoisuus luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä seikoista. Havainto siitä, että vanhemmat ihmiset ovat vähemmän kiinnostuneita metsän ekologisista seikoista, on linjassa mm. Tyrväisen ym. (2003) tekemän tutkimuksen kanssa, jossa tutkittiin helsinkiläisten lähimetsäsuhdetta ja maisemapreferenssejä.

Asumissijainti, -muoto ja -aika

Vuokra-asujista 77 prosenttia pitää hoitotöitä hyvin tai erinomaisesti onnistuneina kun omistusasujista vastaava luku on 64 prosenttia. Tähän seikkaan voi vaikuttaa se, että omakotitaloasujat toivovat vuokra-asujia enemmän tehokkaampaa metsänhoitoa varsinkin omaa tonttia rajaavissa metsissä. Jos näitä kaikkia toiveita ei olla pystytty toteuttamaan, vastaaja on saattanut jäädä tyytymättömämmäksi.

Vastanneista 45 prosenttia asuu lähimetsän välittömässä läheisyydessä. Näistä puolet (50 %) on lisäksi yli 65-vuotiaita. Iäkkäät ihmiset toivovat keksimääräistä enemmän hoitoa metsille. Tämä antaisi viitteitä siitä, että metsän välittömässä läheisyydessä asuvat arvostavat muita enemmän hoidettua metsää nimenomaan heidän korkeamman ikänsä vuoksi. Tätä seikkaa voi lisäksi selittää se, että metsän välittömässä läheisyydessä asuvat näkevät metsän tilan kodistansa koko ajan, jolloin mahdollinen epäviihtyisyys ei siis rajoitu pelkästään muualla tapahtuvaan ulkoilureiteillä liikkumiseen. Lisäksi kodin reunametsän huono kunto koetaan monesti turvattomana. Metsän välittömässä läheisyydessä asuvien muita korkeampi ikä antaa viitteitä siitä, että tämä ryhmä haluaa keskimäärin tehokkaampaa metsänhoitoa kuin muualla asuvat.

Asumisaika alueella näytti vaikuttavan siten, että mitä pidempään alueella on asunut, sitä enemmän vastaaja näytti arvostavan erityisesti viihtyisyyttä metsissään. Tähän vaikuttaa luultavasti se, että pitkään asuneilla on ehtinyt tulla kiintymystä omiin

lähimetsiinsä ja todennäköisesti heille on myös syntynyt tiettyjä viihtyisiä mielipaikkoja. Lisäksi pidempään alueella asuneet arvostavat viihtyisyyttä yli kaksi kertaa enemmän kuin alueella alle 10 vuotta asuneet. Tämä johtuu luultavasti siitä, että pidempään alueella asuneet tuntevat ja tietävät alueen rauhallisuuden ja hiljaisuuden ja osaavat näin ollen arvostaa sitä muita enemmän.

Pidempään alueella asuneet olivat myös useammin sitä mieltä, että hoitotöistä ei aiheutunut haittaa luonnolle. Tähän seikkaan vaikuttaa luultavasti se, että pidempään alueella asuneilla on parempi käsitys alueensa metsien tilasta ja kehityksestä ja he voivat näin arvioita hoitotoimien vaikutusta metsiin lyhyemmän aikaa asuneita paremmin.

Koulutusaste

Koulutusaste näyttäisi vaikuttavan tuloksiin niin, että mitä korkeampi koulutus ihmisellä on, sitä lievempiä hoitotoimia hän toivoo. Täsmälleen samanlaiseen havaintoon päätyi mm. Tyrväisen ym. (2003) tutkimus, jossa korkeammin koulutetut arvostavat luonnon monimuotoisuuteen liittyviä seikkoja, kuten lahopuun jättämistä, alemmin koulutettuja enemmän. Lisäksi korkeammin koulutetut antavat heikompia arvosanoja hoitotöiden onnistumisesta eri osa-alueilla kuin alemmin koulutetut. Nämä seikat voivat johtua korkeammin koulutettujen hieman paremmasta luonnon monimuotoisuuden tuntemuksesta ja koulutuksen tuomasta kriittisestä arviointikyvystä.

Lähimetsäsuhteen vaikutus hoitotöihin

Ulkoiluaktiivisuus vaikuttaa vastaajien mielipiteeseen siitä, olivatko maastotiedotteet hyvä tietolähde. Päivittäin alueella ulkoilevista reilu puolet piti nimittäin maastotiedotteita informatiivisina, mutta 2–3 kertaa ulkoilevista ainoastaan viidennes. Useammin alueella ulkoilevat yksinkertaisesti näkevät maastotiedotteita enemmän ja myös näin ollen lukevat niitä enemmän.

Lisäksi ulkoiluaktiivisuus vaikuttaa siihen, pitikö lähimetsiä luontoarvoiltaan köyhempinä hoitotoimien jälkeen. Päivittäin ulkoilevista noin kolmannes oli sitä mieltä, että luontoarvot olivat köyhtyneet, kun harvemmin ulkoilevista samaa mieltä asiasta oli vajaa viidennes. Tämä tulos on linjassa mm. Tyrväisen ym. (2003)

tutkimuksen kanssa. Tähän seikkaan voi vaikuttaa se, että enemmän alueella liikkuvilla on enemmän havaintoja lähimetsissä tapahtuneista muutoksista sekä se, että heillä voi olla lujempi side johonkin tiettyihin lähimetsän osiin, jossa on tapahtunut muutoksia.

Tulosten mukaan suurin osa keskiverto-laajasalolaisista asuu lähimetsän välittömässä tuntumassa ja ulkoilee useamman kerran viikossa. Suurin syy ulkoiluun lähimetsissä on liikunta sekä luonnon kauneudesta ja hiljaisuudesta nauttiminen. Eniten keskiverto-laajasalolainen arvostaa lähimetsissään kaunista maisemaa, metsän tuntua sekä rauhaa ja hiljaisuutta. Keskiverto-laajasalolainen arvostaa eniten metsää, jota on hoidettu luontoarvot, maisema ja virkistyskäyttö huomioiden ja haluaa, että hänen lähimetsiään hoidetaan sopivin väliajoin, niin että osaa metsää on hoidettu ja osa jätetään hoitamatta. Keskiverto-laajasalolainen on pitkälti tyytyväinen hoitotöiden toteutustapaan ja hoitotyön lopputulokseen.

Tämä tutkimus antaa viitteitä siitä, että vastaajien joukosta saattaisi löytyä joitain arvokäsiteryhmiin viittaavaa. Ristiintaulukoineissa oli havaittavissa selkeää ryhmittäisyyttä muun muassa iän, asumisajan, koulutuksen ja sukupuolen suhteen. Lisäksi ristiintaulukointi antaa heikkoja viitteitä siitä, että asumismuodolla voisi olla joitain yhteyksiä lähimetsäsuhteeseen ja hoitotöihin suhtautumiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten perusteella suurin osa Laajasalon länsiosassa asuvista asukkaista on myönteisiä Helsingin kaupungin rakennusviraston toteuttamille luonnonhoitotöille. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että enemmistö asukkaista koki myönteisiksi ne muutokset, joita lähimetsissä tapahtui metsänhoidon jälkeen. Enemmistö vastaajista piti hoitotöiden toteutusta ja lopputulosta hyvänä tai erinomaisena.

Toisaalta suurin yksittäinen puute aluesuunnitteluprosessissa, luonnonhoitotöiden suunnittelussa ja toteutuksessa on tiedotus. Huomattava osa asukkaista ei ollut tietoinen aluesuunnitelmasta, johon luonnonhoitotyöt perustuvat ja lisäksi huomattava osa asukkaista koki, että hoitotyöt käynnistyivät yllättäen ja ilman tiedottamista. Tästä voikin vetää johtopäätöksen, ettei aluesuunnitteluprosessista tiedottaminen ole riittävää.

Tulosten perusteella voi vetää johtopäätöksen siitä, että rakennusviraston yleiset pääperiaatteet, luonnonhoidosta ja luonnon monimuotoisuuden kunnioittamisesta (mm. luonnonhoidon linjaus ja luonnon monimuotoisuus-toimintaohjelma) eivät ole tarpeeksi selkeitä ja yleistajuisia keskimääräiselle helsinkiläiselle. Rakennusviraston pitäisi tuoda voimakkaammin ja selkeämmin esille, että lähimetsien ekologisesti kestävä hoito on yksi tärkeimmistä, ellei jopa tärkein yksittäinen tavoite sen nykyisessä luonnonhoidossa. Lisäksi asia pitäisi esittää kansantajuisesti, ilman vaikeasti avautuvia termejä. Maasto- ja asukastiedotteissa olisi myös syytä korostaa entistä enemmän sitä, miten luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon toimenpiteissä sekä sitä, mihin linjauksiin toimenpiteet perustuvat.

Johtopäätöksenä on, että erilaiset asukasryhmät pitäisi jatkossa huomioida selkeämmin koko suunnitteluprosessin aikana aina aluesuunnittelusta maastotiedottamiseen asti. Tällaisella sektoroidulla täsmäosallistamisella ja tiedottamisella voitaisiin ehkä jatkossa paremmin ”markkinoida” eri asukasryhmille sitä, miksi ja miten rakennusvirasto toteuttaa luonnonhoitoa kaupungin alueilla ja näin saataisiin suurempi asukkaiden hyväksyntä rakennusviraston luonnonhoidolle.

Arvokäsitoryhmien tutkimisessa olisi selkeä jatkotutkimuksen tarve. Tutkielma kannattaisi todennäköisesti suorittaa laadullisena henkilöhaastattelututkimuksena, jotta vaikeasti avautuvat termit ja käsitteet tulisivat varmasti ymmärretyiksi ja vastaajat saisivat kertoa vapaammin lähimetsäsuhteestaan ja mielipiteestään hoitotöihin. Jatkoselvityksen tarvetta olisi myös siinä, miten rakennusviraston luonnonhoidon linjaukset, luonnon monimuotoisuus-ohjelman periaatteet ja luonnonhoidon työryhmässä luontojärjestöjen kanssa sovitut kuviotasolle menevät asiat on käytännössä toteutettu työmailla.

7 KIRJALLISUUSVIITTEET JA MUUT LÄHTEET

Appleton, J. 1975. The experience of landscape. John Willey & Sons, Chichester.

Coles, R. & Cesario, M. 2001. Social criteria for the evaluation and development of urban green spaces.

Cooper, C. 1976. The house as symbol of the self. Julkaisussa: Prohansky, H., Ittelson, W. & Rivlin, L.(toim.). Environmental Psychology: People and their Physical Settings. New York: Holt, Rinehart and Winston. s. 435–448.

Faehnle, M. 2011. Vuoden 2011 Taajametsien hoito-kurssin luentomateriaali. Monikulttuurinen kaupunkiluonto. Helsingin yliopisto. Metsätieteiden laitos. Suomen Ympäristökeskus.

Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 2011. Helsingin kaupunki, tietokeskus.

Jyrinki, E. 1976. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Oy Gaudeamus Ab. 2. uudistettu painos. Helsinki. 160 s.

Kangas, J. & Kokko, A. 2011. Metsän eri käyttömuotojen arvottaminen ja yhteensovittaminen. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 800, 2001.

Kaplan, R. & Herbert, E.J. 1987. Cultural and sub-cultural comparisons in preference for natural settings. Landscape and Urban Planning 14: 281–293.

Kaplan, R. & Kaplan, S., 1989. The experience of nature. A Psychological Perspective. Cambridge University Press, Cambridge

Kaplan, R., Kaplan, S. & Ryan, R.L. 1998. With people in mind. Design and management of everyday nature. Island Press. 225 p.

Karjalainen, E. 2001. Julkaisussa: Kangas, J. & Kokko, A. 2001. Metsän eri käyttömuotojen arvottaminen ja yhteensovittaminen. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 800, 2001.

Karjalainen, E. 2006. The visual preferences for forest regeneration and field afforestation – four case studies in Finland

Karjalainen, E. 2011. Vuoden 2011 Taajametsien hoito-kurssin luentomateriaali. Helsingin yliopisto. Metsätieteiden laitos.

Laajasalon länsiosan luonnonhoitosuunnitelma. 2011. Helsingin kaupungin rakennusvirasto.

Lewin, K. 1966. Principle of Topological Psychology. New York, McGraw-Hill. 231s.

Luonnonhoidon linjaus. Helsingin kaupunki, rakennusvirasto. Tiina Saukkonen, Luonnonhoitoryhmä. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2011:14.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2008–2017. Helsingin kaupunki. http://www.hel2.fi/ymk/Lumo/Lumo_toimintaohjelma.pdf. Luettu 23.2.2012.

Neuvonen, M. & Sievänen, T. 2007. Access to green areas and frequency of visits – A case study in Helsinki

Partanen, A. 2007. Mieliäpidetysely lähimetsien hoidosta Huhtasuolla ja Kangasvuorella. Jyväskylän kaupunki.

Pelkonen, J. & Tyrväinen, L. 2005. Kaupunkiviheralueiden koetut arvot ja merkitykset asukkaille Länsi-Vantaalla. Helsingin yliopisto, metsäekologian laitos. 59 s.

Soininvaara, O. 1996. Ehkä siinä kävikin näin. Näkökohtia työllisyyden ja elinkeinojen kehityksestä ja elintapojen muutoksesta pääkaupunkiseudulla vuoteen 2020. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja, B 1, Helsinki. 53 s.

Tolppanen, M. 2009. Mielipidekysely lähimetsien hoidosta Kuokkalassa ja Ristonmaalla. Jyväskylän kaupunki.

Tolppanen, M. 2010. ”Elkää tehkö tietä meidän mehtää” - Kysely lähimetsien arvosta. Jyväskylän kaupunki

Tuomivaara, T. 2011. Tieteellinen tutkimus – luentomoniste kevät 2011.

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H. & Kolehmainen, O. 2003. Ecological and the aesthetic values in urban forest management. Helsingin yliopisto, metsäekologian laitos.

Tyrväinen, L. 2005. Kaupunkiviheralueiden arvot ja merkitys asukkaille pääkaupunkiseudulla. Seminaariesitys 9.11.2005.

Tyrväinen, L., Nissilä, T. & Silvennoinen, H. 2005a. Kaupunkiviheralueiden sosiaaliset arvot ja merkitykset Espoossa: Espoon keskus ja Kauklahti. Helsinki.

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela K. & Ylen, M. 2005b. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52.

Tyrväinen, L. & Mäkinen, K. 2006. Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas. Finnish Forest Research Institute.

Ulrich, R.1983. Aesthetic and affective response to natural environment

Vasama, P-M. & Vartia, Y. 1980. Johdatus tilastotieteeseen. 3. painos. Gaudeamus ab.2, s.341–725.

Viheralueiden hoitoluokitus. 2007. Viherympäristöliiton ry julkaisu 36.

LIITTEET

Helsingin kaupunki
Rakennusvirasto
Katu- ja puisto-osasto
Saatekirje 14.11.2011

LAAJASALON LÄNSIOSAN LÄHIMETSIÄ JA LUONNONHOITOTÖITÄ KOSKEVA MIELIPIDEKYSELY

Asuinalueellanne, Laajasalon länsiosassa, on tehty lähimetsien hoitotöitä syksyllä 2011. Työt ovat olleet pääosin yksittäisten huonokuntoisten ja kuolleiden puiden poistoa reittien ja tonttien varsilta sekä harvennuksia ja pensaskerroksen kehittämistä ja siistimistä.

Hoitotöissä on pyritty huomioimaan luonnon monimuotoisuus jättämällä lahoppuustoa, suosimalla puuston eri-ikäisyyttä sekä jättämällä pensaskerrokseen koskemattomia vyöhykkeitä ja säästämällä niissä kehityskelpoisia taimia. Lisäksi monet metsäiset alueet on jätetty toimenpiteiden ulkopuolelle. Kysely koskee metsäalueita, jotka on rajattu liitteeseen 1.

Tässä kyselyssä halutaan selvittää sitä, miten asukkaat yleisesti suhtautuvat lähimetsiinsä. Lisäksi tutkimuksella kartoitetaan asukkaiden suhtautumista lähimetsiensä hoitoon tai hoitamattomuuteen ja sitä, vastaako työn jälki asukkaiden käsitystä hyvästä lähimetsästä.

Kysely on lähetetty hoitotöiden vaikutusalueella oleville talouksille, jotka on poimittu satunnaisotannalla. Yksittäisten vastaajien tiedot eivät käy ilmi tuloksista. Tutkimus tehdään tilaustyönä Helsingin kaupungin katu- ja puisto-osastolle. Saatua palautetta on erittäin tärkeää jatkoa ajatellen, sillä näin saadaan käsitys siitä, miten asukkaat suhtautuvat lähimetsissä tehtyihin hoitotöihin ja minkälaista metsää he arvostavat. Metsätieteiden ylioppilas Antti Siuruainen laatii tämän kyselyn tuloksista pro gradu-tutkielman Helsingin yliopistolle.

Toivomme teidän vastaavan kyselyyn **25.11.2011 mennessä** palauttamalla lomake oheisessa kirjekuoressa. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan palkinto, joka on vaihtoehtoisesti kuutiometri polttopuuta suoraan kotiin kuljetettuna tai puolen vuoden edestä arvoa tai aikaa HSL:n matkakortille. Pääpalkinnon lisäksi arvotaan kolme *Vihreät sylit*-kirjaa muiden vastaajien kesken. Arvonta suoritetaan 30.12.2011 ja arvonnän voittajille ilmoitetaan voitosta henkilökohtaisesti.

Kiitos osallistumisestanne!

Antti Siuruainen

Lisätietoja saa seuraavilta henkilöiltä:

Rakennusvirasto

Antti Siuruainen
c/o Rakennusvirasto
Kasarmikatu 21
PL 1515, 00099 Helsinki
Puhelin 040 137 3361
antti.siuruainen@helsinki.fi

Helsingin yliopisto

Professori
Pasi Puttonen
Metsätieteiden laitos
PL 27, 00014 Helsingin yliopisto
Puhelin 09 191 58107
pasi.puttonen@helsinki.fi
www.helsinki.fi/metsatieteet

Helsingfors stad/ Byggnadskontoret

Gatu- och parkavdelningen

Följebrev 14.11.2011

ÅSIKTSUNDERSÖKNING GÄLLANDE VÄRDEN AV NÄRSKOGAR OCH NYLIGEN UTFÖRD NATURVÅRD INOM DEGERÖS VÄSTRA DEL

Inom Ert bostadsområde har under hösten 2011 utförts vård av närskogar. Det har närmast varit frågan om gallringar, avlägsnande av enskilda försvagade/döende eller döda träd i närhet till rutter och tomter samt städning av underväxt.

Naturvärden och naturens mångfald har i skötseln beaktats bl.a. genom sparande av död ved och orörda underväxtgrupper samt genom upprätthållande av trädbeståndets flerskiktade karaktär. Förfrågan gäller skogsområden enligt bilaga 1.

Undersökningen försöker utreda invånarnas allmänna förhållande till sina närskogar. Hur invånarna ställer sig till närskogarnas skötsel eller oskötta skogsområden. Samt om skogsskötselns resultat motsvarar invånarnas uppfattningar om en bra närskog.

Denna förfrågan har skickats till ett slumpmässigt urval av hushåll inom skogsvårdens verkningsområde. Enskilda svar avslöjas inte i resultaten. Undersökningen utförs på beställning av Helsingfors stads byggnadskontor. Antti Siuruainen som studerar skogsvetenskap gör denna undersökning som ett pro gradu-elevarbete för Helsingfors universitet.

Vi avväntar Ert svar i bifogade kuvertet **senast den 25.11.2011**. Bland alla svarande utlottas ett pris som är valbart endera 1 kubikmeter ved hemtransporterat eller 6 månader värde/tid laddat på HSL:s trafik kort. Dessutom utlottas tre stycken *Vihreät sylit*-böcker. Utlottningen sker den 30.12.2011 och vinnarna kontaktas personligen.

Tack för att ni bemödar er med att besvara förfrågan!

Antti Siuruainen

Mer info: **Byggnadskontoret**
Antti Siuruainen
c/o Byggnadskontoret
Kaserngatan 21
PB 1515, 00099 Helsingfors
Telefon 040 137 3361
antti.siuruainen@helsinki.fi

Helsingfors universitet
Professor Pasi Puttonen
Institutionen för skogsvetenskaper
PB 27, 00014 Helsingfors universitet
Telefon 09 191 58113
pasi.puttonen@helsinki.fi
www.helsinki.fi/metsatieteet

Oma suhteeni lähimetsään

Lähimetsällä tarkoitetaan tässä kaikkia yleisiä metsäisiä alueita. Metsäalueen koolla ei ole väliä.

1) Kuinka kaukana asutte lähimetsästäne?

Rastitkaa yksi vaihtoehto.

- ☐ Asuntoni tontti rajoittuu metsään
- ☐ Etäisyys noin 50 metriä
- ☐ Etäisyys noin 100 metriä
- ☐ Etäisyys noin 200 metriä
- ☐ Etäisyys yli 200 metriä

2) Kuinka usein ulkoilette alueenne lähimetsissä?

Rastitkaa yksi vaihtoehto.

- ☐ Päivittäin
- ☐ Useamman kerran viikossa
- ☐ Kerran viikossa
- ☐ 2–3 kertaa kuussa
- ☐ Harvemmin
- ☐ En koskaan

3) Mikä asia on teille tärkeää ulkoillessanne alueenne lähimetsissä?

Rastitkaa mieleisenne vaihtoehto. Voitte halutessanne valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Liikunta
- ☐ Koiran ulkoilutus
- ☐ Marjastus tai sienestys
- ☐ Oma rauha
- ☐ Rutiineista irtautuminen
- ☐ Luonnon ja luonnonilmiöiden tarkkaileminen
- ☐ Luonnon hiljaisuudesta/kauneudesta nauttiminen

☐ Maisemista nauttiminen

☐ Jokin muu, mikä?

4) Mikä alla olevista kohdista kuvaa parhaiten mieleistänne lähimetsää?

Rastitkaa mieleisenne vaihtoehto. Voitte halutessanne valita useamman vaihtoehdon.

☐ **Kaunis maisema**; kauniiksi tai viihtyisäksi kokemanne alue

☐ **Hieno luontokohde**; arvokas luontoalue tai paikka

☐ **Metsän tuntu**; paikka, jossa tunnette olevanne metsässä

☐ **Tilan ja vapauden tuntu**; paikka, jossa voitte nauttia tilasta ja vapaudesta

☐ **Rauha ja hiljaisuus**; paikka, joka ovat hiljainen ja meluton

☐ **Toimintamahdollisuus**; alue, jossa on leikki-, kuntoilu- tai harrastusmahdollisuus

☐ **Historia ja kulttuuri**; alue, jossa on kiinnostavaa paikallishistoriaa tai kulttuuria

☐ **Viihtyisyys**; alue, joka on siisti ja hoidettu

☐ **Turvallisuus**; alue, joka tuntuu turvalliselta ja jossa ei tarvitse pelätä

☐ **Jokin muu**, mikä?

5) Minkä tyyppistä lähimetsää arvostatte eniten?

Rastitkaa mieleisenne vaihtoehto.

☐ Metsää, jota hoidetaan puistomaisena harventaen tiheikköjä, poistamalla lahot ja kuolleet puut sekä vesakot.

☐ Metsää, jota on hoidettu luontoarvot, maisema ja virkistyskäyttö huomioiden. Isompaa puustoa on vaihtelevasti joko harvennettu tai sieltä on poistettu yksittäisiä puita. Pensaskerrosta on hoidettu vaihtelevasti pensaskerroksen ja maiseman luonteen mukaan. Lisäksi osa metsistä on jätetty kokonaan koskemattomiksi.

☐ Metsää, jossa hoidetaan ainoastaan reittien, teiden ja asuntojen välitön lähiympäristö ja muut alueet jätetään koskemattomiksi.

O Koskematonta luonnontilaista lähimetsää, jossa kaadetaan ainoastaan vaaralliset puut ja jätetään ne maalahopuiksi.

O Jotakin muuta, mitä?

6) Lähimetsien hoidon tarpeellisuus

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto. (1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä, 0=en osaa sanoa)

Asuinalueeni kaikki lähimetsät tulisi hoitaa puistomaisena lyhyellä hoitovälillä.

1 2 3 4 5 0

Lähimetsiäni tulee hoitaa sopivin väliajoin niin, että osaa metsistä hoidetaan ja osa jätetään luonnontilaan koskemattomiksi.

1 2 3 4 5 0

Lähimetsiäni tulisi hoitaa ainoastaan vaaralliset puut poistaen.

1 2 3 4 5 0

Lähimetsäni pitäisi jättää täysin koskematta luonnontilaisiksi.

1 2 3 4 5 0

7) Alla on seitsemän linjausta, jotka ohjaavat Helsingin kaupungin luonnonalueiden nykyistä hoitoa ja tilaa. Ovatko ne mielestänne toteutuneet lähimetsissänne?

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto. (1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä, 0=en osaa sanoa)

1. Asuinympäristöt ovat viihtyisiä, kestäviä ja turvallisia ja ne lisäävät asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia.

1 2 3 4 5 0

2. Ulkoiluympäristö on toimiva ja elämyksellinen.

1 2 3 4 5 0

3. Luonnonympäristön maisemakuva on korkealaatuinen ja omaleimainen.

1 2 3 4 5 0

4. Luonnon monimuotoisuus on otettu huomioon.

1 2 3 4 5 0

5. Metsäiset viheralueet ovat elinvoimaisia ja kestäviä ja niiden olemassaolo turvataan myös tulevaisuudessa.

1 2 3 4 5 0

6. Niityt ja rannat ovat monimuotoisia.

1 2 3 4 5 0

7. Liikenneväylien ympäristöä hoidetaan huomioiden sekä suoja- että maisemavaikutukset.

1 2 3 4 5 0

8) Kun liikutte Laajasalon länsiosan lähimetsissä, oletteko huomanneet heikentyneitä tai kuolleita puita?

Rastitkaa mieleisenne vaihtoehto.

O En ole havainnut.

O Olen havainnut

1. muutamia.

2. jonkin verran.

3. runsaasti.

9) Mitä heikentyneille ja kuolleille puille pitäisi mielestänne tehdä?

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto. (1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä, 0=en osaa sanoa)

Ne pitäisi poistaa välittömästi häiritsemästä turvallisuutta ja maisemaa.

1 2 3 4 5 0

Ne voidaan kaataa, mutta ne on jätettävä maatumaan lahoppuiksi.

1 2 3 4 5 0

Ne kuuluvat normaaliin luonnon kiertokulkuun,

ja on jätettävä hoidon ulkopuolelle.

1 2 3 4 5 0

10) Oletteko tietoinen Laajasalon länsiosaan tehdystä aluesuunnitelmasta, johon nyt tehtyt luonnonhoitotyöt perustuvat?

O Kyllä

O En. Jos valitsitte tämän vaihtoehdon, siirtykää suoraan kohtaan 12.

11) Osallistuitteko Laajasalon länsiosan aluesuunnitelmaan laadintaan antamalla palautetta rakennusvirastolle?

O Kyllä, miten?

O En

Arvio tehdyistä hoitotoimenpiteistä lähimetsissäni

12) Arvio tiedotuksesta, työmaan jälkisiivouksesta ja vaikutusmahdollisuuksista

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto. (1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä, 0=en osaa sanoa)

Sain riittävästi tietoa asuinalueelleni tulevista hoitotoista.

1 2 3 4 5 0

Työmaiden lähellä olevat maastotiedotteet olivat hyvä tietolähde.

1 2 3 4 5 0

Hoitotyöt toteutettiin turvallisesti ja toimenpiteistä varoitettiin riittävästi työmaiden läheisyydessä.

1 2 3 4 5 0

Hakkuujälkien siivous toteutettiin nopeasti.

1 2 3 4 5 0

Minulla oli mahdollisuus vaikuttaa hoitotöiden lopputulokseen lähimetsissäni.

1 2 3 4 5 0

13) Hoitotöiden jälkeen lähimetsistäni tuli

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto (1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä, 0=en osaa sanoa)

viihtyisämpiä.	1	2	3	4	5	0
vaihtelevampia.	1	2	3	4	5	0
turvallisempia.	1	2	3	4	5	0
elinvoimaisempia.	1	2	3	4	5	0
kulkukelpoisempia.	1	2	3	4	5	0
meluisampia.	1	2	3	4	5	0
luonnonarvoiltaan köyhempiä.	1	2	3	4	5	0
liian avoimia.	1	2	3	4	5	0

14) Lähimetsien hoidon haittatekijät luonnolle

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto (1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä, 0=en osaa sanoa)

Lähimetsien hoitotöistä ei aiheutunut haittaa alueen kasvi- ja eläinlajistoille.

1 2 3 4 5 0

Hoitotöissä jätettiin riittävästi lahoppua metsiin.

1 2 3 4 5 0

Hoitotöissä jätettiin riittävästi erikokoisia puita ja pensaskerrosta.

1 2 3 4 5 0

15) Yleisarvio hoitotöistä kokonaisuutena

Ympyröikää mieleisenne vaihtoehto (1=erittäin huono, 2=huono, 3=tydyttävä, 4=hyvä, 5=erinomainen, 0=en osaa sanoa)

Arvosana alueeni lähimetsien tilasta hoidon jälkeen

Arvosana hoitotöiden toteutuksesta	1	2	3	4	5	0
------------------------------------	---	---	---	---	---	---

Taustatiedot

16) Sukupuoli

Rastitkaa oikea vaihtoehto.

O Mies

O Nainen

17) Ikä

Syntymävuosi_____

18) Asumismuoto

Rastitkaa oikea vaihtoehto.

O Vuokra-asunto

O Omistusasunto

19) Asumisaika alueella

Rastitkaa oikea vaihtoehto.

O Alle 10 vuotta

O 11–20 vuotta

O 21–30 vuotta

O 31–40 vuotta

O yli 40 vuotta

20) Koulutus

Rastitkaa oikea vaihtoehto.

O Peruskoulu/Kansakoulu

O Lukio

O Ammattikoulu

O Opisto

O Ammattikorkeakoulu

O Korkeakoulu/Yliopisto

O Jokin muu

21) Ammattiasema

Rastitkaa oikea vaihtoehto.

O Yrittäjä

O Ylempi toimihenkilö

O Alempi toimihenkilö

O Työntekijä

O Opiskelija

O Eläkeläinen

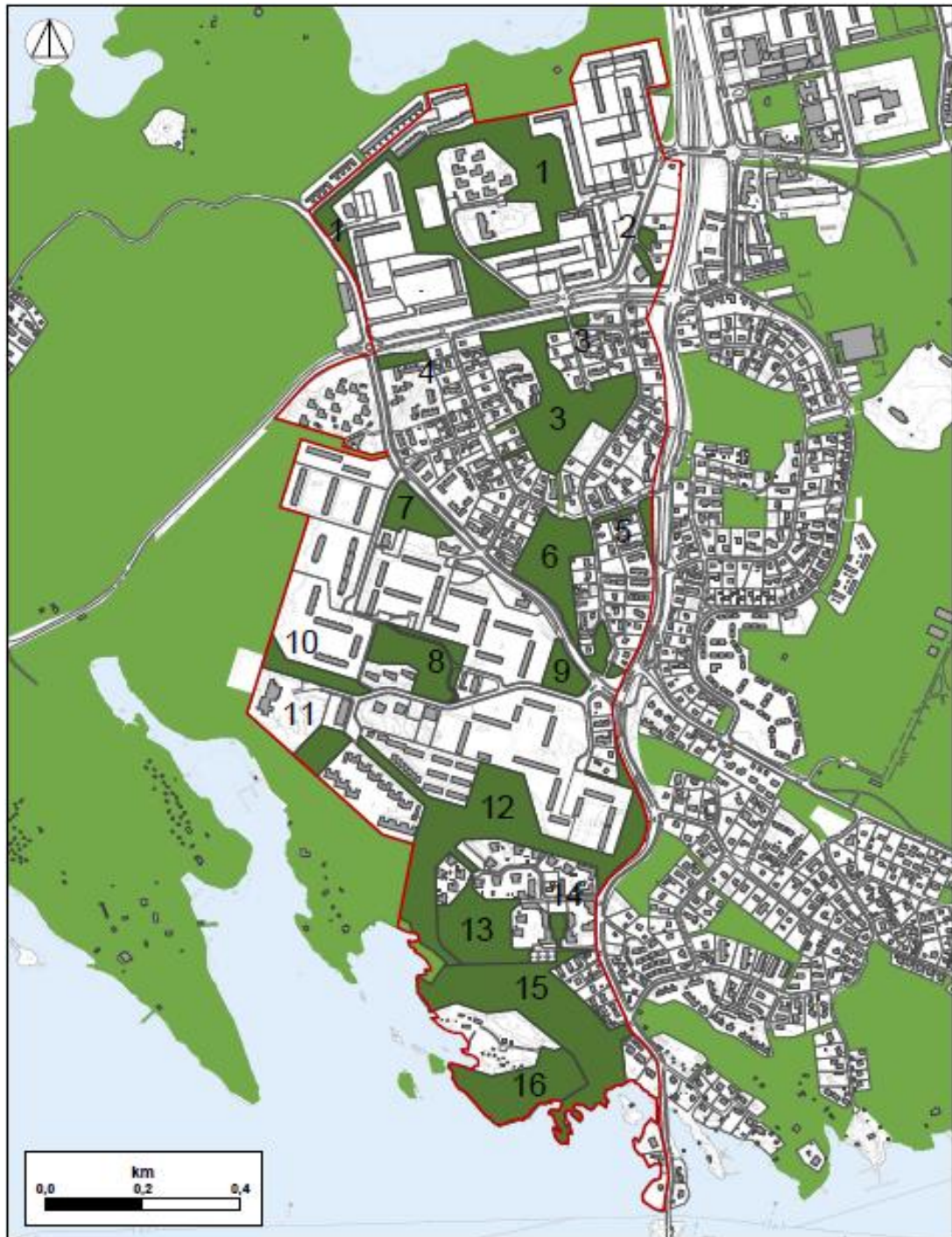
O Kotiäiti/-isä

O Muu

22) Asukkaiden määrä taloudessa _____, joista alaikäisiä lapsia _____.

23) Tähän voitte kirjoittaa palautetta tästä kyselystä tai yleisesti lähimetsien käsittelyyn liittyvistä asioista.

LIITE 2. Kyselyä koskeva toimenpidealue

- 1.Köökarinkujan viheralueet 2.Isosaarentien ja Laajasalontien puistikot
3.Svanströmintien puistometsä 4.Koirasaarentien suojavyöhyke 5.Willebrandintien ja
Laajasalontien suojavyöhykkeet 6.Reiherintien puistometsä 7.LP Rudolf 8.Aake
Pesosen puisto 9.Gunillantien kulmaus 10.Koirasaarentien puisto 11.Gunilankujan
tontti ja viherkaista. 12.Hevosalmen aluepuisto 13.Suomensuo 14.Porekujan
puistikko 15.Vuorilahden puisto 16.Vuorilahdenniemen tonttiosuus